

JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN

ARBETET MOT VÅLDSUTSÄTTTHET UNDER COVID-19

Slutredovisning av Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att fortsätta utveckla och sprida arbetssätt till kommuner under covid-19-pandemin

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, mars 2022

Rapport 2022:11

Dnr: ALLM 2021/180

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Mikael Thörn

Telefon (+46)070-784 74 72

INNEHÅLL

FÖRORD	5
SAMMANFATTNING	6
1. UPPDRAGET	14
1.1. Utgångspunkter för uppdraget.....	15
1.1.1. Nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.....	15
1.1.2. Kommuners ansvar	15
1.1.3. Resultat från tidigare uppdrag.....	16
1.1.4. Andra rapporter som berör covid-19.....	18
2. GENOMFÖRANDE	22
2.1. Dialogmöten.....	22
2.2. Utveckling och Spridning av arbetssätt	23
2.2.1. Kampanjen tillsammans mot våld.....	23
2.3. Grupper i särskild utsatthet	25
2.3.1. Personer med funktionsnedsättning	25
2.3.2. Äldre personer	27
2.3.3. Barn och unga utsatta för våld i nära relation och sexuell exploatering på nätet	27
2.3.4. Hedersrelaterat våld och förtryck.....	29
2.3.5. Prostitution och människohandel	30
2.3.6. HBTQI-personer	31
2.4. Små och Mindre kommuner	31
2.4.1. Dialogforum med Länsstyrelsen Västra Götaland, Länsstyrelsen Norrbotten och Länsstyrelsen Västerbotten	32
SLUTSATSER	38
Utveckla och sprida arbetssätt.....	39
Små och mindre kommuner	39
Grupper i särskild utsatthet	41
Behov av arbete efter pandemin	42

REFERENSLISTA	44
BILAGOR	47

FÖRORD

Jämställdhetsmyndigheten har haft i uppdrag att fortsätta utveckla och sprida arbetssätt till kommuner om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck mot bakgrund av covid-19 pandemin. Det handlar dels om hur kontakt kan etableras med våldsutsatta, dels hur våldsutsatta ska kunna få stöd och hjälp utifrån sina rättigheter och behov.

Många kommuner har bedrivit ett aktivt arbete för att anpassa och utveckla sina arbetssätt under pandemin, men det finns stora skillnader mellan kommuner, inte minst hos små kommuner, när det gäller information, kunskap och stöd. Under uppdragstiden har myndigheten inventerat kommuners befintliga arbete och spridit information om effektiva arbetssätt. Det har handlat om olika informationsåtgärder, information på flera språk och via olika kanaler.

Några viktiga slutsatser är att kommuner behöver få stöd från regionala och nationella myndigheter, anpassat efter befolkningsmängd och utvecklingsbehov. Vidare konstaterar myndigheten att där arbetet fungerar med god kvalitet så har politiker och chefer varit viktiga för att området ska prioriteras och ges rätt förutsättningar och resurser. Arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt arbetet mot prostitution och människohandel behöver ingå i krisberedskapen på nationell, regional och lokal nivå.

Fokus i detta uppdrag har också varit att stärka arbetet för personer i särskild utsatthet, som våldsutsatta personer med funktionsnedsättning, och insatser har bland annat skett i samverkan med Myndigheten för delaktighet.

Våldsutsatta ska kunna få såväl tillgänglig information som stöd och hjälp utifrån sina rättigheter och behov, oavsett vilken kommun de är bosatta i. Jämställdhetsmyndighetens förhoppning är att de erfarenheter som gjorts under pandemin kan bidra till att arbetet inom området stärks och blir mer likvärdigt i landet.

Lena Ag, Generaldirektör

Mars 2022

SAMMANFATTNING

Covid-19 pandemin har medfört en stor påverkan på samhälle, ekonomi och människors hälsa. Den har även ytterligare synliggjort sedan tidigare befintliga brister i samhällets arbete med insatser till personer som utsätts för mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Jämställdhetsmyndigheten har sedan juni 2021 haft i uppdrag av regeringen att fortsätta utveckla och sprida arbetssätt till kommuner om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck mot bakgrund av de särskilda omständigheter och förutsättningar som råder med anledning av pandemin. I uppdraget har ingått att bygga vidare på de resultat och slutsatser som uppnåtts i myndighetens uppdrag om covid-19 och våldsutsatthet som redovisades i februari 2021.¹

Resultat och slutsatser från tidigare uppdrag

- Det finns ingen samlad bild över pandemins påverkan på våldsutsattheten. Erfarenheter hos kommuner, organisationer och myndigheter skiljer sig åt.
- Det finns ett behov av att fortsätta utveckla arbetssätt för att nå grupper i särskild utsatthet, inte minst när det gäller våld mot personer med funktionsnedsättning och våld mot äldre personer.
- Trots att flertalet kommuner har ställt om och använt sig av nya arbetssätt under pandemin så är det stora skillnader mellan kommuner. Särskilt stora skillnader finns mellan små och mindre kommuner jämfört med stora kommuner.

Jämställdhetsmyndigheten identifierade också följande framgångsfaktorer i de kommuner som, både innan och under pandemin, har bedrivit ett aktivt arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa faktorer är:

- Området är prioriterat bland politiker och chefer
- Det finns kunskap inom området och utbildning sker kontinuerligt
- Rutiner finns liksom samordnare eller särskilda verksamheter inom området

---

¹ Jämställdhetsmyndigheten (2021) Covid-19 och våldsutsatthet
<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/covid-19-och-valdsutsatthet-20218>.

- Arbete med tillgänglighet, nya arbetssätt och kommunikationsvägar för att nå vissa målgrupper²
- Statistik förs och arbetet följs upp systematiskt
- Det finns en fungerande samverkan internt inom kommunens verksamheter och med andra myndigheter och organisationer

Informationsinsatser och arbetssätt

Jämställdhetsmyndigheten har i enlighet med uppdraget fokuserat på att ytterligare utveckla och sprida arbetssätt och informationsmaterial som ska underlätta för kommuner att nå grupper som riskerar att vara särskilt våldsutsatta under pandemin. Där ingår bland annat personer med funktionsnedsättning, äldre personer, personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, samt barn och unga som utsätts för övergrepp via nätet. Myndigheten har på eget initiativ och i samverkan med andra utvecklat följande arbetssätt:

- Jämställdhetsmyndigheten har under uppdraget vidareutvecklat kampanjen ”Tillsammans mot våld” som togs fram under 2021. Nu medverkar fler nationella myndigheter och materialet är översatt på flera språk.³
- Utrikesdepartementet (UD) har i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten tagit fram en informationsfilm om hur yrkesverksamma kan agera om någon förts utomlands mot sin vilja till följd av hedersrelaterat våld och förtryck.
- Myndigheten för delaktighet (MFD) har i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten tagit fram en informationsfilm till yrkesverksamma om vikten av kunskap för att kunna upptäcka, utreda och ge stöd och skydd till personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld.
- Jämställdhetsmyndigheten har tagit fram ett informationsmaterial riktat till barn med information om telefonnummer, chattmöjligheter och öppettider till organisationer, där också kommunerna kan lägga till sin egen kommunala logotyp samt lokala telefonnummer.

---

² Exempelvis chattfunktioner och sociala medier för att nå ut till barn, traditionella medier för att nå äldre, tillgänglighetsanpassad information för personer med funktionsnedsättning eller bristande språkkunskaper i svenska.

³ Kampanjen initierades 2020 i samarbete mellan Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna och innehåller affischer och bildspel med information och stödnummer som riktar sig till våldsutsatta, anhöriga och våldsutövare. Se bilaga 1.

- Jämställdhetsmyndigheten har sedan tidigare tagit fram ett omfattande informationsmaterial som riktar sig till yrkesverksamma, våldsutsatta, anhöriga och våldsutövare, som kommuner kan använda fritt i sitt informationsarbete. Detta material har utvecklats genom löpande uppdateringar och kompletteringar under uppdraget.

Syftet med insatserna från myndigheten har varit att möjliggöra för kommunerna att använda sig av de arbetsätt som det funnits behov av och som kan bidra till att på ett mer effektivt sätt nå våldsutsatta, utveckla kunskap samt stärka kommunernas arbete inom området för att förbättra förutsättningarna för ett likvärdigt stöd och skydd för våldsutsatta i hela landet.

Jämställdhetsmyndigheten har även identifierat särskilt prioriterade områden i uppdraget och arbetat med dessa för att på sikt förbättra förutsättningarna för likvärdighet.

Personer i särskild utsatthet med fokus på våld mot personer med funktionsnedsättning

Det finns ett stort behov av att utveckla arbetet riktat till personer i särskild utsatthet. Arbetet riktat till personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld behöver förbättras i många kommuner. Med anledning av detta valde myndigheten att prioritera detta område. I samverkan med Myndigheten för delaktighet har ett samråd med olika funktionshindersorganisationer hållits. På samrådet fick samtliga organisationer som deltog presentera deras medlemmars och stödsökandes erfarenheter och upplevelser av våldsutsatthet, bemötande och insatser från samhället under och innan pandemin. Det finns flera gemensamma nämnare och tydliga brister som var gemensamt för samtliga organisationer oberoende av funktionsnedsättning. Det är exempelvis vanligt att personal som arbetar inom funktionshinderområdet inte har någon kunskap om våld, och att personal som arbetar med stöd till våldsutsatta inte har någon kunskap om funktionsnedsättningar. Många gånger är informationen och insatser inte tillgänglighetsanpassade vilket kan bidra till svårigheter för dessa kvinnor att lämna en våldsam relation, i andra fall innebär bristande tillgänglighet rent av en rättsosäkerhet för dessa personer.

Små och mindre kommuner

Erfarenheterna av pandemins påverkan på våldsutsattheten har fortsatt att skilja sig åt mellan olika kommuner. Små och mindre kommuner⁴ är enligt Jämställdhetsmyndigheten de som har störst behov av att utveckla och förbättra arbetssätt och kunskap, varför detta har varit ett prioriterat område under uppdraget. Samverkan internt i dessa kommuner, samt samverkan mellan kommuner och organisationer och myndigheter är en nyckelfaktor, som kan vara avgörande för hur effektivt kommuner kan nå ut till våldsutsatta och för att de får stöd och hjälp utifrån sina rättigheter. I samverkan med tre länsstyrelser har myndigheten genomfört dialogforum där små och mindre kommuner bjudits in för erfarenhetsutbyte med syfte att identifiera och synliggöra goda exempel, utmaningar och brister i dessa kommuners arbete samt för att delge de arbetssätt och informationsmaterial som tagits fram av myndigheten. Tillfällena har även syftat till att bidra till ett forum där gemensamma utmaningar och utvecklingsbehov kan ge nya förutsättningar för stärkt samverkan.

Vid dessa dialogforum blev det tydligt att politiker och chefer är avgörande för att ge förutsättningar för att kommuner ska kunna utveckla och förbättra arbetet. Vidare framkom även att bristen på statistik och systematiska uppföljningar försvårar möjligheten att identifiera utvecklingsbehov.

---

⁴ Utifrån befolkningsmängd

ENGLISH SUMMARY

The COVID-19 pandemic has had a major impact on society, the economy and people's health. It has also further highlighted the shortcomings that exist in the work that society has done in the past with interventions for people who are victims of men's violence against women, violence in close relationships and honour-related violence and oppression.

Since June 2021, the Swedish Gender Equality Agency has been commissioned by the Government to continue to develop and disseminate working methods to municipalities about violence in close relationships and honour-related violence and oppression in light of the special circumstances and conditions that prevail due to the pandemic. The assignment has included building on the results and conclusions achieved in the agency's mandate on COVID-19 and exposure to violence that was reported in February 2021.⁵

Results and conclusions from previous assignments

- There is no overall picture of the impact the pandemic has had on exposure to violence. The experiences of municipalities, organizations and authorities differ.
- There is a need to continue to develop working methods to reach out to particularly vulnerable groups, not least when it comes to violence against people with disabilities and older people.
- Although most municipalities have adapted and found new ways of working during the pandemic, there are significant differences between the municipalities. There are particularly large differences between the smaller municipalities compared to the larger municipalities.

The Swedish Gender Equality Agency also identified the following success factors in the municipalities that, both before and during the pandemic, have actively worked against violence in close relationships and honour-related violence and oppression. These factors include:

- The area is a priority among politicians and managers

---

⁵ Swedish Gender Equality Agency (2021) Covid-19 and exposure to violence
<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/covid-19-och-valdsutsatthet-20218>.

- There is knowledge within the area and training is continuously taking place
- Routines have been established in the area along with coordinators or special activities
- Adaptation work, new ways of working and communication channels to reach certain target groups⁶
- Statistics are kept and work is followed up systematically
- There is a functioning collaboration internally within the municipalities' operations and with other authorities and organizations

Awareness-raising activities and working methods

In accordance with the assignment, the Swedish Gender Equality Agency has focused on further developing and disseminating working methods and information that will make it easier for municipalities to reach groups that are at risk of being particularly vulnerable to violence during the pandemic. This includes people with disabilities, the elderly, people who are victims of honour-related violence and oppression, and children and young people who are victims of online abuse. The agency has, on its own initiative and in collaboration with others, developed the following working methods:

- During the assignment, the Swedish Gender Equality Agency has further developed the campaign "Together against violence" which was initiated in 2021. Several national authorities are now participating, and the material has been translated into several languages.⁷
- In cooperation with the Swedish Gender Equality Agency, the Ministry for Foreign Affairs has produced an information film on how professionals can act if someone has been taken abroad against their will as a result of honour-related violence and oppression.
- In collaboration with the Swedish Gender Equality Authority, the Swedish Agency for Participation (MFD) has produced an information film for

---

⁶ For example, chat functions and social media to reach out to children, traditional media to reach the elderly, information adapted for people with disabilities or a lack of language skills in Swedish.

⁷ The campaign was started in 2020 in cooperation between the Swedish Gender Equality Agency and the county administrative boards and includes posters and slide shows with information and numbers aimed at victims of violence, relatives and perpetrators of violence. See annexe 1.

professionals about the importance of knowledge in order to detect, investigate and provide support and protection to people with disabilities who are victims of violence.

- The Swedish Gender Equality Agency has developed material aimed at children that provides information about phone numbers, chat possibilities and opening hours for organizations, where municipalities can also add their own municipal logo and local telephone numbers.
- The agency has previously produced extensive information aimed at professionals, victims of violence, relatives, and perpetrators of violence that the municipalities can use freely in their information work. This material has been developed through ongoing updates and supplements during the assignment.

The purpose of the agency's efforts has been to make it possible for the municipalities to make use of the working methods that have been needed which can contribute to reaching out to victims of violence more effectively, developing knowledge and strengthening the municipalities' work in the area to improve the conditions for equal support and protection for those subjected to violence throughout the country.

The Swedish Gender Equality Agency has also identified special priority areas in the assignment and worked with these to improve the conditions for equivalence in the long term.

People who are particularly vulnerable with a focus on violence against persons with disabilities

There is a great need to develop work aimed at particularly vulnerable people. The work aimed at people with disabilities who are victims of violence needs to be improved in many municipalities. For this reason, the agency chose to give priority to this area. In collaboration with the Swedish Agency for Participation, a conference with various disability organisations has been held. At the conference, all participating organisations were asked to present their members' and support applicants' experiences of violence, responses, and interventions from society during and before the pandemic. There are several common denominators and clear shortcomings that were common to all organizations regardless of functional disability. For example, it is common for staff working in the field of disability to have no knowledge of violence, and that staff working with support for victims of violence have no knowledge of disabilities. Many times, information and interventions have not been adapted for people with functional disabilities, and this

can contribute to difficulties for women to leave a violent relationship, in other cases, the lack of adaptation may even involve legal uncertainties for these people.

Small municipalities

The experience of the pandemic's impact on violence has continued to differ between municipalities. Small municipalities⁸ according to the Swedish Gender Equality Agency are the ones that have the greatest need to develop and improve working methods and knowledge, which is why this has been a priority area during the assignment. Collaboration internally in these municipalities, as well as collaboration between municipalities and organizations and authorities, is a key factor, which can be crucial to how effectively municipalities can reach out to victims of violence and for them to receive support and help based on their rights. In collaboration with three county administrative boards, the agency has conducted dialogue forums where small municipalities have been invited for an exchange of experiences to identify and highlight good examples, the challenges and shortcomings these municipalities face in their work and to share the working methods and information developed by the agency. The occasions have also aimed to contribute to a forum where common challenges and development needs can provide new opportunities for strengthened collaboration.

At these dialogue forums, it became clear that politicians and managers are crucial to providing the conditions for municipalities to develop and improve their work. It also emerged that the lack of statistics and systematic follow-ups make it more difficult to identify development needs.

---

⁸ Based on population size

1. UPPDRAGET

Jämställdhetsmyndigheten fick i juni 2021 uppdrag av regeringen att fortsätta utveckla och sprida arbetssätt till kommuner om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck mot bakgrund av de särskilda omständigheter och förutsättningar som råder med anledning av covid-19-pandemin (A2021/01/01298).

I uppdraget ingår att bygga vidare på de resultat och slutsatser som uppnåtts i det tidigare uppdraget (A2020/01001/JÄM) som slutredovisades i februari 2021.⁹ Jämställdhetsmyndigheten har i uppdraget fokuserat på att ytterligare utveckla och sprida metoder, informationsmaterial och arbetssätt som ska underlätta för kommuner att nå grupper som riskerar att vara särskilt våldsutsatta under pandemin, såsom personer med funktionsnedsättning, barn och äldre, hbtqi-personer, personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, personer utsatta för prostitution och människohandel, samt barn och unga som utsätts för övergrepp via nätet.

I arbetet med uppdraget har myndigheten särskilt verkat för att nå ut med arbetssätten och kunskapen till de kommuner som bedöms ha störst behov av det för att förbättra förutsättningarna för ett likvärdigt stöd för våldsutsatta i hela landet. Syftet har varit att möjliggöra för kommunerna att implementera dessa kunskaper i sina verksamheter, samt stärka kommunernas samverkan inom området.

Uppdraget har genomförts i samverkan med länsstyrelserna, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet (NCK). Samverkan har även skett med Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland, Socialstyrelsen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Myndigheten för delaktighet (MFD), Utrikesdepartementet (UD), Barnafrid vid Linköpings universitet, Barnombudsmannen och civilsamhällesorganisationer.

---

⁹ Jämställdhetsmyndigheten (2021) Covid-19 och våldsutsatthet
<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/covid-19-och-valdsutsatthet-20218>.

1.1. UTGÅNGSPUNKTER FÖR UPPDRAGET

1.1.1. Nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

En viktig utgångspunkt för uppdraget är att genomföra det inom ramen för arbetet med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.¹⁰ Strategin inbegriper även arbetet mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, våld mot hbtqi-personer samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Strategin är tioårig och började gälla den 1 januari 2017. Den nationella strategins fyra målsättningar är:

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld.
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn.
- Effektivare brottsbekämpning.
- Förbättrad kunskap och metodutveckling.

1.1.2. Kommuners ansvar

En annan viktig utgångspunkt i uppdraget är kommuners lagstadgade ansvar för alla brottsoffer, enligt 5 kap. 11 § socialtjänstlagen och Socialstyrelsens föreskrifter om våld i nära relationer (SOSFS 2014:4). Ett särskilt ansvar gäller stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor och barn som har utsatts för eller bevittnat våld av närstående. Detta är ett ansvar som kommuner har sedan flera år tillbaka. Det ansvaret gäller såväl nu under pågående pandemi som efter. Utöver nationell lagstiftning och föreskrifter har Sverige åtagit sig att efterleva internationella konventioner för att förebygga och bekämpa våldsutsatthet såsom exempelvis Barnkonventionen¹¹ och Istanbulkonventionen.¹²

---

¹⁰ Skr. 2016/17:10, Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

¹¹ FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn.

¹² Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet.

1.1.3. Resultat från tidigare uppdrag

Ingen tydlig bild

Jämställdhetsmyndigheten konstaterade i tidigare slutrapport att erfarenheterna av pandemins påverkan på våldsutsatthet skiljer sig åt mellan olika kommuner, myndigheter och delvis även mellan organisationer.¹³ För att utveckla och sprida arbetssätt gjorde myndigheten inventeringar via länsstyrelserna och SKR, samt kommunernas hemsidor som visade på stora skillnader i kommuners förutsättningar och utvecklingsbehov. Med anledning av detta tog Jämställdhetsmyndigheten fram ett omfattande informationsmaterial som ska fungera som ett verktyg där kommuner kan använda det material eller de arbetssätt som de har behov av i den specifika kommunen

Grupper i särskild utsatthet

Av myndighetens tidigare slutrapport framkom att arbetet för att nå ut samt ge stöd och skydd till personer som befinner sig i särskild utsatthet brister i många kommuner, exempelvis med arbetet gentemot personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Stora skillnader - små och mindre kommuner

Jämställdhetsmyndigheten har i tidigare rapport kunnat konstatera att det finns tydliga skillnader mellan små och stora kommuner¹⁴ när det kommer till arbete som bedrivs mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.¹⁵

Små kommuner bedömdes av myndigheten ha ett särskilt stort behov av att samverka med andra kommuner inom området för att kunna säkerställa god kvalitet i arbetet mot våldsutsatthet. Det var även dessa kommuner som främst uttryckte behov av stöd, exempelvis vid framtagande av informationsmaterial och

---

¹³ Se exempelvis Bris, <https://www.bris.se/om-bris/press-och-opinion/pressmeddelanden/fler-samtal-an-nagonsin-till-bris-under-sommaren/> Unizon, <https://www.unizonjourer.se/aktuellt/pressmeddelanden/ny-enkat-hogt-soktryck-pa-kvinnojourerna-under-sommaren/>, Socialstyrelsen, <https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/fler-orosanmalningar-till-socialtjansten--okad-kunskap-en-av-forklaringarna/> Brå, <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2022-01-20-anmalda-brott-2021.html> Länsstyrelserna, <https://www.lansstyrelsen.se/halland/om-oss/nyheter-och-press/nyheter---halland/2020-10-28-ny-rapport-belyser-social-problematik-och-utsatthet-med-koppling-till-covid-19.html>

¹⁴ Utifrån befolkningens mängd

¹⁵Jämställdhetsmyndigheten (2021) <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/covid-19-och-valdsutsatthet-2021-8/>

kampanjer. Arbetssätt som myndigheten har utvecklat, för att kommuner ska kunna nå ut till våldsutsatta, är affischer riktade till olika målgrupper där kommunerna har möjlighet att lägga in sin egen kommunala logga och lokala nummer till socialtjänst och socialjour. I myndighetens framtagna informationsmaterial finns olika typer av våld, grupper i särskild utsatthet, råd och stöd till utsatta vuxna, utsatta barn, anhöriga och våldsutövare. Även en checklista till kommunens hemsida, råd till kommuner och annan information har tagits fram för att kunna användas som stöd i arbetet med att nå ut till våldsutsatta. Detta informationsmaterial kommer även fortsättningsvis att finnas tillgängligt på myndighetens webbplats.¹⁶ Jämställdhetsmyndigheten konstaterade även att lärdomar och inspiration från kommuner kan bidra till att arbetet effektiviseras och utvecklas även i andra kommuner.

Framgångsfaktorer

I den tidigare slutredovisningen identifierade Jämställdhetsmyndigheten vissa framgångsfaktorer för kommunernas arbete på området. Dessa faktorer inkluderade att:

- Området är prioriterat bland politiker och chefer.
- Det finns kunskap inom området och utbildning sker kontinuerligt.
- Rutiner finns liksom samordnare eller särskilda verksamheter inom området.
- Tillgänglighet och nya arbetssätt och kommunikationsvägar för att nå särskilt utsatta grupper, ex. personer med funktionsnedsättning och barn.
- Statistik förs och arbetet följs upp systematiskt.
- Fungerande samverkan internt inom kommunens verksamheter och samverkan med andra myndigheter och organisationer.

Slutsatser från tidigare uppdrag

Följande slutsatser identifierades av myndigheten som viktiga att uppmärksamma i kommunernas fortsatta arbete under och efter pandemin:

- Kunskap om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel är avgörande för att arbetet inom socialtjänsten ska bedrivas med god kvalitet. Kunskap, vägledning och ny lagstiftning behöver implementeras

---

¹⁶ <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/covid-19-och-valdsutsatthet/>

och följas upp i kommunerna. Detta arbete bör ske kontinuerligt och inte endast under en krissituation.

- Statistik saknas inom flera områden som exempelvis angående placering av vuxna och barn på skyddat boende vilket medför att det är svårt att följa utvecklingen över tid.
- Ett barnrättsperspektiv på arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck behöver ingå i all krisberedskap på nationell, regional och lokal nivå.
- Det finns behov av en ny nationell tillsyn av socialtjänstens arbete inom hela området mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.
- Det finns behov av att genomföra en nationell uppföljning, utvärdering och analys av det arbete som myndigheter och kommuner har bedrivit mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck och samt prostitution och människohandel under pandemin. Syftet bör vara att säkerställa att goda erfarenheter kan användas och att brister kan åtgärdas så att området står väl rustat inför kommande kriser eller pandemier.

1.1.4. Andra rapporter som berör covid-19

Nedan följer en kort sammanfattning av rapporter från 2021 av myndigheter och organisationer som varit relevanta för Jämställdhetsmyndighetens arbete med uppdraget.

Barnombudsmannen

Barnombudsmannen publicerade i september 2021 rapporten Covid-19 pandemins konsekvenser för barn. I rapporten konstaterar myndigheten bland annat att pandemin har fått stora konsekvenser för barns rättigheter och att barn som lever i olika former av utsatthet behöver följas upp. Myndigheten konstaterar att de skilda bilder som ges kring barns våldsutsatthet under pandemin kan tyda på att det finns ett stort mörkertal. Särskilt lyfts barn i samhällsvård upp som en utsatt grupp där särskilda granskningar behöver ske för att undersöka hur dessa barns rätt till skydd

mot våld, övergrepp, vanvård och sexuellt utnyttjande har påverkats under pandemin.¹⁷

Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet publicerar årligen statistik över anmälda brott. Ändamålet med statistiken är att ge en bild av nivån och utvecklingen av de händelser som anmälts och registrerats som brott hos de brottsutredande myndigheterna under den redovisade perioden. Statistiken visar således inte hur många brott som faktiskt har begåtts i samhället. Statistiken för 2021 visar att antalet anmälningar om misshandelsbrott mot kvinnor ligger på samma nivå som under 2020 (28 900 anmälda brott) och att anmälningar om misshandelsbrott mot män har minskat med 2 procent sedan 2020 (28 700 anmälda brott). En majoritet, 81 procent, av de anmälda misshandelsbrotten mot kvinnor begicks av en närstående eller andra för offret bekanta gärningspersoner. Motsvarande siffra för män var 45 procent. Antalet anmälda misshandelsbrott mot barn i åldern 0–17 år minskade med 2 procent (24 000 anmälda brott) jämfört med 2020.

Antalet anmälda våldtäkter mot kvinnor har ökat med 12 procent under 2021 jämfört med 2020 (5 600 anmälda brott) och av dessa avsåg 33 procent brott utförda av en närstående i en parrelation. Anmälningarna om våldtäkt mot män ökade med 9 procent (279 anmälda brott), 15 procent av dessa avsåg våldtäkt av en närstående i parrelation.

Under 2021 anmäldes 1 200 brott om grov fridskränkning, vilket innebar en minskning med 17 procent sedan 2020. Av de anmälda brotten om grov fridskränkning rörde 80 procent brott mot barn (0–17 år) och 20 procent avsåg brott mot vuxna. Antalet grova fridskränkingsbrott mot kvinnor minskade med 26 procent till 142 anmälda brott. Totalt anmäldes 103 brott om grov fridskränkning mot män vilket är 6 procent mindre än 2020. Mer än hälften (60 procent) av de anmälda brotten om grov fridskränkning mot kvinnor och merparten av de anmälda fridskränkingsbrotten mot män (82 procent) hade begåtts i en närstående parrelation. Totalt anmäldes 960 fall av grov fridskränkning mot barn (0–17 år), vilket innebar en minskning med 17 procent jämfört med 2020. Under 2021 anmäldes 1 370 fall av grov kvinnofridskränkning, vilket var en minskning med 9 procent jämfört med 2020.¹⁸

---

¹⁷ Barnombudsmannen (2021) Covid-19-pandemins konsekvenser för barn
<https://www.barnombudsmannen.se/om-oss/regeringsuppdrag/konsekvenser-for-barn-och-unga-med-anledning-av-covid-19-pandemin/>

¹⁸ Brottsförebyggande rådet (2022) Anmälda brott 2021
<https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2022-01-20-anmalda-brott-2021.html>

Jämställdhetsmyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten publicerade i oktober 2021 rapporten Prostitution och människohandel, slutredovisning av uppdrag att stärka arbetet mot att barn och unga respektive vuxna utnyttjas i prostitution och människohandel. I rapporten framkommer det att även om möjligheterna till att resa har begränsats kraftigt under pandemin vilket lett till att sexuella övergrepp på barn begångna av svenska män utomlands har minskat. Däremot lyfter rapporten att förövarnas aktivitet och övergrepp på nätet riktat mot både barn i och utanför Sverige ökat. Många barn har på grund av pandemin inte kunnat delta i skola och fritidsaktiviteter i samma omfattning som tidigare och har därmed tillbringat mer tid på nätet, där de riskerat att utsättas för sexuell exploatering. Under pandemin har många barn även haft ett sämre skyddsnet av vuxna i närheten som kunnat upptäcka signaler på utsatthet. Detta har bekräftats i en rapport från Europol.¹⁹

Jämställdhetsmyndigheten publicerade i december 2021 rapporten Hur har covid-19-pandemin påverkat den ekonomiska jämställdheten? Myndigheten har utifrån en kunskapssammanställning kunnat dra slutsatsen att pandemin har haft en negativ påverkan på den ekonomiska jämställdheten och att kvinnor förlorat inkomst i större utsträckning än män. Samtidigt har fler kvinnor fått arbeta hårdare och under mer ansträngda arbetsförhållanden jämfört med före pandemin exempelvis inom vård- och omsorgsyrken.²⁰

Myndigheten för delaktighet

MFD publicerade i april 2021 rapporten Barn och unga mitt i en pandemi. Rapporten är en kartläggning av konsekvenser för barn och unga med funktionsnedsättning under covid-19 pandemin. Myndigheten konstaterar att pandemin i högre grad och på särskilda sätt har påverkat dessa barn och ungas livssituation. Barn och unga med funktionsnedsättning löper större risk att utsättas för våld och övergrepp och myndigheten ser att denna grupp särskilt behöver uppmärksammas under pandemin. De barn och unga med funktionsnedsättning som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck bedöms ha påverkats särskilt av pandemin där möjligheten att få hjälp utifrån ytterligare har minskat.²¹

---

¹⁹ Jämställdhetsmyndigheten (2021) Prostitution och människohandel. https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/35rb1moa/prostitution-och-manniskohandel-2021-23_2.pdf

²⁰ Jämställdhetsmyndigheten (2021) Hur har covid-19-pandemin påverkat den ekonomiska jämställdheten? <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/hur-har-covid-19-pandemin-paverkat-den-ekonomiska-jamstalldheten/>

²¹ Myndigheten för delaktighet (2021) Barn och unga mitt i en pandemi <https://www.mfd.se/vart-uppdrag/publikationer/rapport/barn-och-unga-mitt-i-en-pandemi/>

Unizon

Unizon undersöker kommuners arbete mot mäns våld mot kvinnor vartannat år. Den senaste undersökningen Kvinnofridsbarometern publicerades i december 2021. Kvinnofridsbarometern visar att arbetet i många av landets kommuner inte är prioriterat eller strukturerat. Det finns brister både i skydds- och stödinsatser för kvinnor och barn och i arbetet med att få förövare att sluta utöva våld och hållas ansvariga för våldet. De ser nationella mål, riktlinjer och föreskrifter och implementering av dessa som avgörande i arbetet.²²

---

²² Unizon (2021) Kvinnofridsbarometern 2021 <https://www.unizonjourer.se/aktuellt/rapporter-statistik/kvinnofridsbarometern-2021/>

2. GENOMFÖRANDE

Nedan följer en kort beskrivning av hur Jämställdhetsmyndigheten har genomfört uppdraget.

2.1. DIALOGMÖTEN

Jämställdhetsmyndigheten har haft möten med Nationellt centrum för kvinnofrid (Uppsala universitet), Barnafrid (Linköpings universitet), Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötland, Barnombudsmannen, Myndigheten för delaktighet och Socialstyrelsen samt dialog med civilsamhällesorganisationer som Roks, Unizon, RFSL och TRIS. Dessa möten har genomförts för att hitta samverkansytor och för att få ett bredare perspektiv i arbetet med uppdraget.

Samtliga myndigheter och civilsamhällesaktörer som Jämställdhetsmyndigheten har varit i kontakt med, inom ramen för uppdraget, delar bilden av de slutsatser som framkom i tidigare slutrapport från myndigheten om bland annat mindre kommuners svårigheter och många kommuners brister i arbetet med personer som befinner sig i särskild utsatthet.²³

Med anledning av att myndigheten sett ett stort behov av att utveckla arbete med att föra statistik, och att implementera och följa upp kunskap i kommunerna så inleddes en dialog med Socialstyrelsen och SKR angående arbete med implementering och uppföljning.²⁴ Med anledning av att Socialstyrelsen har ett pågående arbete med tillgängligt material så var meningen från början att de skulle bidra med en film och exempel på kommuner som arbetat med materialet. Eftersom detta inte var möjligt att genomföra inom uppdragets tidsram så planerar myndigheten att samverka med de båda aktörerna framöver för att bidra till förstärkt arbete med implementering och uppföljning.

---

²³ Jämställdhetsmyndigheten (2021) Covid-19 och våldsutsatthet <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/covid-19-och-valdsutsatthet-2021-8/>

²⁴ Socialstyrelsens kunskapsstöd: <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/stod-for-systematisk-uppfoljning/> och SKR:s kunskapsstöd <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/stodforattstyraochleda/planerafoljauppochatgarda.24377.html>

2.2. UTVECKLING OCH SPRIDNING AV ARBETSSÄTT

I uppdraget ska Jämställdhetsmyndigheten fortsätta utveckla och sprida arbetssätt till kommuner. Det finns många kommuner som använt sig av olika arbetssätt för att nå ut till våldsutsatta personer i kommunen, både före och under pandemin. Detsamma gäller organisationer och myndigheter som identifierat och utvecklat arbetssätt för att effektivisera sitt arbete och nå ut till, samt stödja personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta inkluderar även arbetssätt och utbildningar som tagits fram inom ramen för andra uppdrag hos Jämställdhetsmyndigheten. Eftersom situationen och behoven skiljer sig åt i kommuner, har det inom uppdragets tidsram varit en utmaning att utveckla flera olika nya arbetssätt som är verkningsfulla för samtliga kommuner och olika målgrupper.

Med anledning av detta så har arbetet med uppdraget främst fokuserat på att samla in exempel på arbetssätt och sprida dessa så att befintlig kunskap kan omsättas i praktiken. Uppdraget att sprida arbetssätt har främst genomförts via Jämställdhetsmyndighetens hemsida, där information och arbetssätt som tagits fram hos kommuner, myndigheter och organisationer har sammanställts och systematiserats efter målgrupp. Många organisationer har under 2021 startat upp chattar, utökat öppettider och tagit fram nytt informations- och stödmaterial för att öka sin tillgänglighet för personer som utsätts för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Denna information har kontinuerligt uppdaterats på myndighetens webbplats. Myndigheten har även spridit informationen i olika myndighetsnätverk samt via länsstyrelserna och SKR för att det ska få spridning till samtliga kommuner. I den inledande fasen av uppdraget gjorde Jämställdhetsmyndigheten dessutom ett separat utskick till samtliga 290 kommuner med ny information om arbetssätt och stöd till våldsutsatta personer.

Mer information om utveckling och spridning av arbetssätt riktat till grupper i särskild utsatthet finns i 2.3.

Jämställdhetsmyndigheten har inlett utveckling av nya sätt att arbeta genom att bidra till samverkan och erfarenhetsutbyte. Dels tillsammans med MFD och funktionshindersorganisationer, dels genom dialogforum tillsammans med tre länsstyrelser samt små och mindre kommuner. Mer information om detta i 2.3.1 och 2.4.

2.2.1. Kampanjen Tillsammans mot våld

Ett arbetssätt som Jämställdhetsmyndigheten har vidareutvecklat under uppdraget är kampanjen ”Tillsammans mot våld”. Detta är en nationell kampanj som togs fram i samarbete med länsstyrelserna under 2020 med syfte att nå ut med nationella och lokala stödnummer till våldsutsatta, anhöriga och våldsutövare.

Kampanjmaterialet kan utan kostnad laddas ner och användas av de kommuner som inte har möjlighet eller resurser att ta fram ett eget material för att sprida information om både nationella stödlinjer och direktnummer till kommunen, både i sina egna kanaler och på platser i kommunen. Det finns även ett pressutskick och information om hur materialet kan användas.

Nytt för i år var att fyra andra myndigheter, som ingår i regeringsuppdraget om ökad upptäck av våld,²⁵ har medverkat i kampanjen. Dessa är Socialstyrelsen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Att fler myndigheter ingick i kampanjen bidrog till ökad spridning av materialet och att fler personer har kunnat nås av informationen.

Kampanjmaterialet utvecklades även genom att samtliga affischer och bildspel också översattes till arabiska, dari, engelska, finska, jiddish, meänkieli, romani, samiska, somaliska och sorani.²⁶

Kampanjen genomfördes, precis som 2020, mellan 15 november och 15 december i samverkan mellan Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna. Materialet var detsamma som förra året med affischer och bildspel. Bildspelen har visats på skärmar i över 500 Ica och Willys-butiker, med spridning över kommuner i samtliga län. Totalt har myndigheternas spridningsinsats gjort att kampanjen under perioden visats under tiden som fler än 36, 5 miljon personer har passerat skärmarna.

Vissa län har även gjort egna satsningar genom att exempelvis köpa in reklamtid på lokal-tv och reklam i busskurer. Flera kommuner har även laddat ner och spridit materialet på sin webbplats, i sina sociala medier och andra platser i kommunen.²⁷

Materialet har spridit i myndigheternas egna kanaler via webbsida och i sociala medier som Facebook och Instagram. Kampanjen har även spridits via olika myndighetsnätverk och SKR, andra organisationer och bostadsbolag.²⁸

---

²⁵ Regeringsbeslut A2019/01517/JÄM

²⁶ <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/covid-19/informationsmaterial-for-spridning-2/tillsammans-mot-vald>

²⁷ Exempelvis Gullspång, Gagnef, Skara, Herrljunga, Vårgårda, Härnösand, Karlskoga, Norrtälje, Munkedal, Kalmar, Arboga.

²⁸ Se bilaga 1.

2.3. GRUPPER I SÄRSKILD UTSATTHET

2.3.1. Personer med funktionsnedsättning

Jämställdhetsmyndigheten har identifierat att det finns ett särskilt stort utvecklingsbehov när det kommer till arbetssätt för att nå ut till och stödja personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld. För att stärka och utveckla arbetet inledde Jämställdhetsmyndigheten en samverkan med Myndigheten för Delaktighet (MFD). För att synliggöra våld mot personer med funktionsnedsättning tog MFD i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten fram en informationsfilm om ämnet riktad till yrkesverksamma. Detta med syfte att belysa vikten av kunskap för att kunna upptäcka, utreda och ge stöd och skydd till personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld. Filmen finns publicerad och tillgänglighetsanpassad på MFD:s webbplats och har även spridits i sociala medier. Jämställdhetsmyndigheten har även länkat till filmen på sin hemsida.²⁹

Samverkan ledde även till att MFD och Jämställdhetsmyndigheten gemensamt bjöd in funktionshinderorganisationer till ett samråd där varje organisation fick presentera sina medlemmars och stödsökandes erfarenheter och upplevelser av våldsutsatthet, bemötande och insatser från samhället under och innan covid-19. Beroende på vilken typ av funktionsnedsättning dessa organisationer representerade så såg både behov av och möjligheten till insatser väldigt olika ut, men det fanns också många gemensamma nämnare och tydliga brister som var gemensamma för samtliga organisationer.

Under samrådet framkom exempelvis:

- Yrkesverksamma som har kunskap inom funktionshinder-området har inte kunskap om området våld i nära relationer och vice versa. Kvinnor som söker hjälp för sin våldsutsatthet riskerar därför att falla mellan stolarna om inte kunskap om funktionsnedsättning finns.
- Tillgängligheten brister när det gäller de insatser som finns. Exempelvis finns det få skyddade boenden som är anpassade för olika typer av funktionsnedsättningar. Även information som är tillgänglighetsanpassad efter olika former av funktionsnedsättningar brister eller saknas helt.
- Det finns situationer där handläggningen rent av kan innebära rättsosäkerhet för kvinnor med olika funktionsnedsättningar. Exempelvis de som har behov av teckenspråkstolk och får många olika tolkar i samma ärende.

---

²⁹ <https://www.mfd.se/resultat-och-uppfoljning/kunskapsunderlag/vald/>

- Personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld syns inte i statistiken eller i nationella undersökningar.
- Flickor och kvinnor med funktionsnedsättning är i större utsträckning utsatta för sexuellt våld.³⁰ Det är särskilt viktigt att lära barn med olika funktionsnedsättningar om kroppslig integritet. Att förstå gränser mellan stöd och övergrepp när man är beroende av andra i sin vardag är av största vikt.
- Flera organisationer beskriver att kvinnor med nedsatt syn- och/eller hörsel oftare än andra ifrågasätts som föräldrar. Utrikesfödda kvinnor med funktionsnedsättning är en särskilt sårbar grupp.
- Ytterligare ett problem är att personer med funktionsnedsättning kan utsättas för våld eller sexuella övergrepp av exempelvis personal inom daglig verksamhet eller vid transport med till exempel färdtjänst. Här behövs det mer kunskap och utbildning.
- Flera aktörer efterlyser ett nationellt kunskapscentrum om våld mot personer med funktionsnedsättning.

Jämställdhetsmyndigheten planerar även att i samverkan med MFD följa upp samrådet med organisationerna för att säkerställa att arbetet utvecklas för att bättre tillgodose behov och rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld.

MFD har fått i uppdrag av regeringen att sammanställa kunskap om våldutsatthet bland personer med funktionsnedsättning och identifiera kunskapsluckor inför framtida studier. De ska även genomföra kartläggning av kunskap hos kommuner, regioner och myndigheter samt lämna förslag på åtgärder. Myndigheten ska samverka med Jämställdhetsmyndigheten i detta uppdrag.

Jämställdhetsmyndigheten tror att detta regeringsuppdrag ska komma att bidra till att utveckla och säkerställa att arbetet inom området förstärks.³¹

Jämställdhetsmyndigheten har utöver samverkan med MFD även haft en dialog med samordningsförbunden³² inom ramen för uppdraget och deltagit bland annat i

---

³⁰ Stiftelsen Allmänna barnhuset (2016)

³¹ <https://www.mfd.se/vart-uppdrag/regeringsuppdrag/uppdrag-att-inventera-relevanta-aktors-kunskap-om-valdsutsatthet/>

³² Inom ett samordningsförbund samverkar Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommun och region inom välfärds- och rehabiliteringsområdet. Samordningsförbundens roll är i första hand att verka för att medborgare ska få stöd och rehabilitering som ger dem möjlighet att försörja sig själva. På individnivå verkar samordningsförbundet genom att finansiera insatser som bedrivs av de samverkande parterna. Insatserna syftar ofta till att samlokalisera, utveckla gemensamma metoder och individanpassa insatser så att man når en ökad effektivitet.

en webbsänd konferens i september 2021. Samordningsförbunden har även spridit information om det material som Jämställdhetsmyndigheten har tagit fram.³³

2.3.2. Äldre personer

Även kommuners arbete som riktas till äldre personer som utsätts för våld identifierades i tidigare slutrapport som bristfälligt.

För att ytterligare sprida kunskap och information till målgruppen samt för att få ta del av erfarenheter och identifiera utvecklingsområden tog myndigheten kontakt med Pensionsmyndigheten och de två största pensionärsföreningarna i Sverige; Pensionärernas riksorganisation och SPF seniorerna. Det har inte lett till något samarbete inom ramen för detta uppdrag men myndigheten ser ett behov av att hitta fler samverkansytor för att utveckla arbetet med målgruppen äldre som utsätts för våld.

Myndigheten har tidigare tagit fram affischer om våld mot äldre, exempel på arbetssätt³⁴ och även gjort separata utskick med information till samtliga kommuner med information från NCK om våld mot äldre personer.³⁵ Utskicken har riktats specifikt till chefer inom socialtjänst inklusive äldreomsorg och LSS-verksamhet.³⁶

2.3.3. Barn och unga utsatta för våld i nära relation och sexuell exploatering på nätet

Flera myndigheter, organisationer och kommuner vittnar om att barns våldsutsatthet ökat under pandemin. Särskilt märkbart har detta varit när det kommer till övergrepp som sker på nätet.³⁷ Jämställdhetsmyndigheten har konstaterat att det finns ett behov hos många kommuner att utveckla arbetssätt för att kunna nå ut med information till barn om vart de kan vända sig vid

---

³³ <http://www.nnsfinsam.se/stoppavaldetredovisning>

³⁴ Exempelvis via traditionella medier såsom radio, tv och tidningar. Genom att lägga lappar i matkassar som lämnades till äldre personer. Genom att utbilda personal inom VIP-programmet. Informationsmaterial i matbutiker, bibliotek och andra offentliga platser i kommunen.

³⁵ <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/webbstod-for-varden/kunskap-och-utbildning/utbildningspaket/vald-mot-aldre-kvinnor/>

³⁶ Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade

³⁷ Ex. Polismyndigheten <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2021/februari/sexualbrott-pa-natet-okar---information-ska-oka-medvetenheten/>. Jämställdhetsmyndigheten (2021) rapport, Prostitution och människohandel, Bris (2022) Årsrapport 2021 https://www.bris.se/globalassets/bris_ar_2021_220222_low.pdf, Ecpat (2021) Verksamhetsberättelse 2020 <https://ecpat.se/wp-content/uploads/2021/04/ECPAT-Verksamhetsberattelse-2020.pdf>

våldsutsatthet. Även information om att barn kan kontakta socialtjänsten i sin kommun behövs.

Med anledning av detta har myndigheten tagit fram ett material riktat till barn med information om olika organisationer och deras stödlinjer och chattar.³⁸ Materialet är utformat som en liten broschyr och baseras på den information riktat till barn som myndigheten tog fram under tidigare uppdrag. Materialet utformades på sådant sätt att det både ska vara möjligt att sprida informationen på digitala plattformar och att sätta upp och lägga ut fysiska exemplar i till exempel skolor och fritidsgårdar. Av broschyren framgår flera tips och råd för barn hur de kan agera om de utsatts för någon form av våld. Det framgår även olika exempel på vad som är våld.

Broschyren har byggts upp på liknande sätt som tidigare affischer och kampanjen "Tillsammans mot våld" där det är möjligt för kommunerna att utöver den färdigtryckta informationen också lägga in kommunens egen logotyp och lokala nummer till socialtjänst och socialjour. För att materialet ska vara relevant för alla barn så har organisationer listats som riktar sig till olika grupper av barn med telefonnummer, chatt och öppettider.³⁹

Materialet har tagits fram för att underlätta för kommunerna att kommunicera direkt med barn om möjligheten för barn att kontakta kommunen för stöd och hjälp. Materialet har också tagits fram för att underlätta för barn som blivit utsatta för någon form av våld att få veta vart de kan vända sig för att få stöd och hjälp.

Myndigheten har även uppdaterat webbplatsen med ytterligare information om myndigheters och organisationers stöd för barn och unga som utsätts för våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck samt kommersiell sexuell exploatering på nätet.⁴⁰

Jämställdhetsmyndigheten har även spridit kampanjen "Polare eller groomare" och det tillhörande informationsmaterial som framtagits till vuxna för att prata med barn om grooming och sexuell exploatering på nätet inom ramen för ett av

---

³⁸ Se bilaga 2.

³⁹ Exempelvis finns det information om Bris (våld mot barn), Kärleken är fri (Rädda barnens stödchatt för barn utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck), Tris (hedersrelaterat våld och förtryck och intellektuell funktionsnedsättning), BOUJT (jour på teckenspråk), Ecpat (sexuellt våld), Somaya kvinno- och tjejjour (flerspråkig jour), ungarelationer.se (våld i ungas partnerrelationer), RFSL stödmottagning (hbtqi-personer) med flera.

⁴⁰ Se bilaga 3.

myndighetens uppdrag om prostitution och människohandel.⁴¹ Även webbutbildningen som riktar sig till yrkesverksamma har länkats till och spridits.⁴²

Kampanjen ”svartsjuka är inte romantiskt” som riktar sig till unga personer som blir utsatta för eller har utsatt någon annan för våld i en nära relation har spridits i sociala medier.⁴³

2.3.4. Hedersrelaterat våld och förtryck

Flera organisationer vittnar om en ökning av barnäktenskap som ingås över nätet och att familjer fortsatt använder pandemin som anledning för att vilseleda barn och unga till att ingå äktenskap.⁴⁴ Risken är stor att fler barn och unga förs utomlands för att fullfölja ceremonin efter att pandemin är över och restriktioner upphör. I och med att reserestriktionerna har lättat under senare delen av pandemin har också resorna till andra länder ökat, och således risken för att barn förs utomlands för exempelvis barn- eller tvångsäktenskap, könsstympning av flickor och uppfostringsresor.

Jämställdhetsmyndigheten inledde med anledning av detta en dialog med Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland (NKT) och Utrikesdepartementet (UD) för att gemensamt genomföra en gemensam informationsinsats.

UD har en jourtelefon för svenska medborgare som befinner sig utomlands dit det är möjligt att vända sig om man exempelvis har förts utomlands mot sin vilja till följd av hedersrelaterat våld och förtryck.⁴⁵ För att sprida information om UD:s jourtelefon spelade UD i dialog med Jämställdhetsmyndigheten in en kortare informationsfilm om hur yrkesverksamma kan gå till väga om någon har förts utomlands mot sin vilja.⁴⁶

---

⁴¹ Jämställdhetsmyndigheten (2021) Prostitution och människohandel.

<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/om-grooming-sexuell-exploatering-av-barn>

⁴² <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/webbutbildningar-prostitution-och-manniskohandel>

⁴³ <https://www.svartsjukaarinteromantiskt.se/sv/>

⁴⁴ <https://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/pandemin-har-latt-till-fler-digitala-tv%C3%A5ngs%C3%A4ktenskap-1.5777493>

⁴⁵ UD-jouren är bemannad dygnet runt, årets alla dagar och hanterar akuta ärenden utanför ambassadernas kontorstid. Hit kan du vända dig i akuta konsulära nödsituationer: 08-405 50 05.

⁴⁶ Länk till film: <https://vimeo.com/693478038/e3e0e654ce>

NKT har en stödtelefon för yrkesverksamma som behöver råd i situationer där barn och vuxna är eller riskerar att bli utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.⁴⁷ NKT skulle från början delta i framtagandet av filmen för att sprida information om numret samt utifrån deras expertkunskap om området och deras pågående arbete för att öka kunskapen om hedersrelaterad brottslighet.⁴⁸

Fortsatt samverkan mellan Jämställdhetsmyndigheten, NKT och UD angående hedersrelaterat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse kommer att bedrivas inom ramen för ett uppdrag som myndigheten fick i oktober 2021.⁴⁹

2.3.5. Prostitution och människohandel

Jämställdhetsmyndigheten lämnade i oktober 2021 in rapporten ”Prostitution och människohandel”⁵⁰ till regeringen. Det var en slutredovisning av uppdraget att stärka arbetet gentemot barn och unga respektive vuxna som utnyttjas i prostitution och människohandel, samt kartlägga omfattningen. Inom ramen för covid-19 uppdraget har Jämställdhetsmyndigheten spridit rapporten för att synliggöra den här gruppen. Läs mer under 1.1.4. Andra rapporter.

En webbutbildning om sexuell exploatering av barn och prostitution och människohandel har spridits inom ramen för uppdraget. Exempelvis genom ett utskick till samtliga 290 kommuner.⁵¹

---

⁴⁷ Nationella kompetensteamet har en stödtelefon för yrkesverksamma: 010-223 57 60. Telefonen är bemannad helgfria vardagar, måndag till fredag, 09:00-16:00. Hit kan yrkesverksamma ringa som behöver råd och konsultation i situationer där barn och vuxna är eller riskerar att bli utsatta för hedersrelaterat förtryck, våld, barnäktenskap, tvångsäktenskap eller könsstympning.

⁴⁸ Till följd av att NKT under några månader hade verksamhetsstopp blev detta inte möjligt att genomföra under tiden för uppdraget, men det planeras att genomföras framöver.

⁴⁹ Jämställdhetsmyndigheten fick i oktober i beslut A2021/02051 i uppdrag av regeringen att kartlägga och sprida kunskap om erfarenheter av hedersförtryck samt annat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse. Inom ramen för uppdraget ska samverkan att ske med NKT och enheten för konsulära och civilrättsliga ärenden vid Utrikesdepartementet. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen 1 oktober 2023.

⁵⁰ Jämställdhetsmyndigheten (2021) Prostitution och människohandel.
<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/om-grooming-sexuell-exploatering-av-barn>

⁵¹ <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/webbutbildningar-prostitution-och-manniskohandel>

2.3.6. HBTQI-personer

Jämställdhetsmyndigheten har spridit RFSL:s lista på samtliga mottagningar och enheter som är hbtqi-certifierade för att kommunerna ska kunna länka till den på sin hemsida. Jämställdhetsmyndigheten har både under tidigare uppdrag och i detta uppdrag haft en pågående dialog med Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersex-personers rättigheter (RFSL) om deras upplevelser och erfarenheter av pandemins påverkan på våldsutsatthet hos hbtqi-personer. Personal från RFSL:s stödjour har lämnat uppgifter om att utsattheten fortsatt är densamma som under den förra delen av uppdraget och att det fortfarande är asylsökande, transpersoner och hbtqi-personer som lever i hemlöshet som är allra mest utsatta bland deras målgrupper.⁵²

Myndigheten har även spridit information om Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) som har tagit fram en forskningsstudie om hbtqi-personers särskilda utsatthet, som visar att lesbiska och queera personer som är utsatta för våld i nära relation kan ha svårare att söka och få hjälp än andra våldsutsatta. Studien ger även ett antal förslag som kan stärka arbetet gentemot den här målgruppen. Exempelvis att det inom ramen för samhällets stödtjänster skulle vara fördelaktigt med en samverkan med hbtqi-organisationer. Detta för att stödtjänster ska bli mer inkluderande med hjälp av kunskap från dessa organisationer och för att hbtqi-organisationer ska få ökad kunskap om våld. Utbildning och kunskapshöjande insatser om hbtqi-relationer lyfts fram som viktigt.⁵³

2.4. SMÅ OCH MINDRE KOMMUNER

Som tidigare konstaterats finns stora skillnader i landet när det kommer till kommunernas arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. I tidigare inventering och uppdrag framgick att det främst är i mindre kommuner som arbetet brister. Eftersom det är stora skillnader mellan behov och resurser i olika kommuner bedömde Jämställdhetsmyndigheten att det var nödvändigt att fokusera på en särskild dialog med små och mindre kommuner för att identifiera brister och behov, samt vilket stöd som behövs från nationellt och regionalt håll för att stärka och utveckla arbetet i dessa kommuner. Jämställdhetsmyndigheten identifierade att Länsstyrelsen Västra Götaland, Länsstyrelsen Norrbotten och Länsstyrelsen Västerbotten har ett stort antal små och mindre kommuner. Med anledning av detta inledde myndigheten en samverkan med dessa länsstyrelser för att gemensamt

---

⁵² Underlag från RFSL 2021-09-21

⁵³ <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/om-kunskapsbanken/kunskapsbankens-reportagearkiv/?tarContentId=974036>

planera och genomföra två dialogforum tillsammans med länens minsta kommuner.

2.4.1. Dialogforum med Länsstyrelsen Västra Götaland, Länsstyrelsen Norrbotten och Länsstyrelsen Västerbotten

Länsstyrelsen Västra Götaland arbetar sedan tidigare med en indelning av små, mindre, större och stora kommuner. Ett dialogforum med fokus på länets små och mindre kommuner blev därmed en naturlig struktur där Jämställdhetsmyndigheten kunde medverka inom ramen för Länsstyrelsens befintliga arbete med dessa kommuner. Totalt nio kommuner deltog vid dialog-tillfället⁵⁴ och ytterligare två kommuner⁵⁵ inkom med skriftliga svar på de frågor som i förväg skickats ut till de anmälda deltagarna.⁵⁶ Från Länsstyrelsen Norrbotten och Länsstyrelsen Västerbotten deltog fem kommuner.⁵⁷

Jämställdhetsmyndigheten konstaterar att flera kommuner har vidtagit olika åtgärder för att förbättra och utveckla information och förändra arbetssätt till följd av pandemin i syfte att stärka arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Andra har inte haft någon möjlighet till detta. Nedan följer vad som framkom på dialogforumen.

Styrkor respektive svagheter med kommunernas arbete under pandemin:

- En styrka för små och mindre kommuner som lyftes upp av i princip samtliga kommuner var att det möjliggör snabba beslutsvägar och enkel samverkan. Eftersom arbetet sker nära varandra så är personal inom olika delar av socialtjänstens område väl insatta i vilka roller som finns på plats och vem som kan ge stöd utifrån sitt respektive område.
- En svaghet som identifierades av samtliga kommuner är en brist på resurser. Många anställda inom socialtjänsten har flera olika roller och trots att det finns ambition finns det inte alltid möjligheter att utveckla arbetet så som önskas. Detta har blivit särskilt tydligt under pandemin där situationen i många kommuner varit ansträngd till följd av personalbortfall.

---

⁵⁴ Dals Ed, Gullspång, Grästorps, Munkedal, Svenljunga, Lilla Edet, Strömstad, Bollebygd och Vårgårda. Regionala stödsamordnare (RSS) medverkade även vid tillfället.

⁵⁵ Götene, Essunga.

⁵⁶ Se bilaga 4.

⁵⁷ Storuman, Överkalix, Nordmaling, Robertsfors, Jokkmokk.

- De kommuner som har tydliga uppdrag och beslut om att prioritera arbetet från både politiskt håll och från chefer har haft större möjligheter att arbeta fram en organisation och struktur som är väl förankrad och fungerar inom hela området. De kommuner som inte har någon politisk förankring upplever att de har väldigt begränsade möjligheter att utveckla och förbättra arbetet.

Goda exempel

- En kommun har startat en grupp med olika kompetenser rörande arbete med våld i nära relationer. Gruppen har under pandemin träffats regelbundet och även sett över rutiner och arbetssätt. Så fort ett ärende inkommer till kommunen så samlas de som är på plats från gruppen för att diskutera insatser och åtgärder.

Nya arbetssätt och informationsinsatser under pandemin

- Flera kommuner har bedrivit informationskampanjer under en vecka fri från våld, och ytterligare några kommuner har kontinuerligt spridit olika informationsinsatser under 2022. Dessa informationsinsatser har bland annat bestått i affischer och kampanjer i sociala medier riktade till personer som utsätts för våld. Ett par kommuner har använt sig av Jämställdhetsmyndighetens material och kampanjen ”Tillsammans mot våld” vilket varit uppskattat då kommunen inte själva har haft eller kunnat ta fram eget informationsmaterial
- Flera kommuner har börjat arbeta med våld i nära relationer som en arbetsgivarfråga, där man hållit i utbildningar och gett stöd till chefer om att ställa frågan exempelvis i medarbetarsamtal.⁵⁸
- Flera kommuner har gått olika utbildningar under pandemin, exempelvis om bedömningsinstrument som FREDa och SARA och Nationellt centrum för kvinnofrids (NCK) webbutbildning om våld i nära relation. Flera kommuner har fokuserat på att sammanställa information, stödmaterial och lagstiftning och kartlägga behovet inom den egna verksamheten.

---

⁵⁸<https://skr.se/skr/arbetsgivarekollektivavtal/arbetsmiljo/valdinararelationstodfordigsomchef.35396.html>

- Ett par kommuner har uppdaterat informationen om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck på kommunens hemsida.
- Flera kommuner har inte haft några resurser eller möjligheter att lägga på informationsinsatser eller förnyade arbetsätt.

Goda exempel:

- En kommun har samarbetat med skolan, elevhälsan och ungdomsmottagningen, den lokala matbutiken och den lokala tidningen för att få ut informationsmaterial såsom exempelvis kampanjen ”Svartsjuka är inte romantiskt”.⁵⁹
- En kommun håller utöver en mottagningstelefon på att starta en särskild mailfunktion för att våldsutsatta personer ska kunna nå personal skriftligen, utan att behöva ringa till växeln. En annan kommun har en egen särskild telefon dit personer som vill ha hjälp och stöd i frågor som rör våld i nära relationer.
- En kommun har infört huskurage⁶⁰ i kommunen och även tagit fram tips från elevhälsan till föräldrar under pandemin, samt utvecklat föräldraskapsstöd på nätet.

Utvecklingsområden:

- Pandemin har synliggjort att det är en brist när ett arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är personberoende. Det behövs resurser och förutsättningar för att förstärka arbetet så att personalbortfall inte påverkar kvaliteten i arbetet.

Behov av stöd riktat till grupper i särskild utsatthet

- Nästan hälften av kommunerna nämner att det finns ett behov av stöd när det kommer till arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Flera poängterar att de har väldigt liten erfarenhet av den typen av ärenden.

---

⁵⁹ <https://www.svartsjukaarinteromantiskt.se/sv/>

⁶⁰ <https://huskurage.se/>

- Flera kommuner uttrycker ett behov av tydligare stöd i arbetet och utbildning angående våld mot personer med en funktionsnedsättning. Det framkommer ett stort behov av stöd i hur man bemöter, ger stöd och kan hjälpa denna heterogena grupp.
- Även personer utsatta för prostitution och människohandel lyfts av flera kommuner som en målgrupp de har liten erfarenhet av att arbeta med.
- Flera kommuner poängterar att de behöver stöd i arbetet med våldsutövare och hur man kan fånga in den här målgruppen.
- Några kommuner uttalar att de önskar stöd i arbetet riktat till äldre personer som utsätts för våld.
- En del kommuner önskar stöd i arbetet med unga som utsätts för våld i nära relation samt hbtqi-personer som utsätts.
- Flera lyfter gruppen kvinnor i missbruk som utsätts för våld och upplever att målgruppen är svår att nå.
- Hos ett par kommuner uttrycktes en generell önskan om tydligare riktlinjer och stöd kring placering i skyddat boende och vem som ska ansvara för alla dessa delar.

Goda exempel:

- En kommun arbetar med fallbeskrivningar inom områden där de inte får in ärenden så ofta för att bidra till minskad osäkerhet vid hanteringen när det väl inkommer sådana ärenden.
- Länsstyrelsen Västra Götaland brukar bjuda in till seminarium där talare berör vissa specifika områden. Exempelvis personer utsatta för prostitution och människohandel. Detta kan vara ett bra exempel där små kommuner kan få särskilt stöd och ökad kunskap inom områden de sällan har ärenden.

Utvecklingsområden:

- Flera kommuner upplever utmaningar i arbetet med ärenden som sällan inkommer. Här finns det behov av stöd för att förstärka kunskapen och arbetet även inom dessa områden.

Samverkan

- De flesta kommuner har en pågående samverkan med grannkommuner. Där det finns möjlighet att på ett prestigelöst sätt samarbeta och stödja varandra i frågor och hantera ärenden. Flera kommuner lyfter även att de inlett samverkan med andra kommuner för att kunna tillhandahålla boende till våldsutsatta eftersom detta har identifierats som en stor brist.
- Flera kommuner har ett upparbetat samarbete med kommunens eller regionens folkhälsostrateg, vilket bidrar till ett kommunövergripande arbete. De som inte har ett upparbetat samarbete lyfter detta som ett utvecklingsområde.
- Det finns flera upparbetade nätverk mot våld i nära relationer, exempelvis Barnahus Fyrbodals som lyfts fram som ett stort stöd i arbetet.
- Flera kommuner har bra upparbetade samarbeten med lokala tjej- och kvinnojourer.
- Flera kommuner samarbetar kontinuerligt med hälso- och sjukvården, skolan och polisen.

Goda exempel:

- En kommun har ett lokalt våldsnätverk där representanter från vårdcentral, kvinnojour och polis ingår. De har även en upparbetad samverkan med Ungdomsmottagningar och kyrkan.
- En kommun kommer under året att skapa ett nätverk med chefer och på handläggarnivå för att få stöd när man arbetar med ärenden. Kommunen har även en god samverkan med polisen. Detta trots små och begränsade resurser. Under året har kvinnojouren kommit i gång. De kan fånga upp de våldsutsatta kvinnorna i ett tidigare skede än kommunen.

Utvecklingsområden:

- I princip samtliga kommuner konstaterar att det finns utrymme att förbättra samverkan både inom kommunens olika delar och med organisationer och myndigheter.
- Kommunerna i Norrlandslänen beskriver att det är en svårighet att få till en samverkan som fungerar även i akuta ärenden eftersom det är så långa avstånd mellan kommunerna.

Statistik

- Några kommuner gör statistik över inkomna ärenden. men det är enbart en kommun som bedriver systematisk uppföljning av statistiken. Ett fåtal kommuner ser över sin statistik och uppföljningsprocess och planerar att införa detta.

Utvecklingsområden:

- Eftersom det enbart är en kommun som bedriver systematisk uppföljning av sin statistik är detta ett utvecklingsområde som det finns ett stort förbättringsbehov inom.

SLUTSATSER

Sveriges kommuner har sedan många år ett lagstadgat ansvar för att ge stöd och skydd till alla brottsoffer. Socialnämnden har ett särskilt ansvar för stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor samt barn som har bevittnat eller utsatts för våld av närstående.⁶¹ Socialtjänstens arbete med utredningar och insatser ska kunna bedrivas så att nödvändigt stöd kan tillgodoses för såväl barn som vuxna även under en pandemi.⁶²

Jämställdhetsmyndigheten konstaterar att flertalet kommuner har vidtagit olika åtgärder för att förbättra och utveckla information och förändra arbetssätt till följd av pandemin i syfte att stärka arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Det bekräftas även av länsstyrelsernas lägesbeskrivning av arbetet inom kommunerna och i Jämställdhetsmyndighetens dialogmöten med myndigheter och organisationer.⁶³

Vid myndighetens arbete med det fortsatta uppdraget har kommuner, myndigheter och organisationer påtalat att socialtjänstens förutsättningar brister och att situation är allvarlig i flera kommuner. Tidigare genomförda granskningar, kartläggningar och tillsyn har visat på brister i många kommuner.⁶⁴

Att det finns brister inom flera kommuners socialtjänsters arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck var ett faktum redan innan pandemin. De brister som funnits tidigare kan även ha synliggjorts och förvärrats i vissa kommuner under pandemin, särskilt arbetet med vissa utsatta grupper.

Socialtjänsten i alla Sveriges kommuner behöver ges förutsättningar att kunna bedriva arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel med god kvalitet och med våldsutsattas behov och rättigheter i fokus. Om inte dessa förutsättningar finns så riskerar våldsutsatta vuxna och barn att bli utan det stöd och skydd de har rätt till och behov av, vilket kan få allvarliga konsekvenser för deras hälsa och utveckling på både kort och lång sikt.

Jämställdhetsmyndigheten ser därför positivt på att regeringen nu gett Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i uppdrag att genomföra en nationell tillsyn inom

---

⁶¹ 5 kap. 11 § socialtjänstlagen, SOSFS 2014:4.

⁶² Socialstyrelsens meddelandeblad nr 2/2020 80

⁶³ se bl.a. - Länsstyrelsen i Hallands län (2020 a & b)

⁶⁴ IVO (2020), IVO (2019), IVO (2014)

området.⁶⁵ Detta var även något som lyftes som behov och förslag av Jämställdhetsmyndighetens föregående rapport.

Jämställdhetsmyndighetens bedömning i arbetet med nuvarande och tidigare uppdrag är att två av de viktigaste faktorerna för ett effektivt och samordnat arbete för att förebygga och bekämpa våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är dels att det finns kunskap inom området, dels att det finns en fungerande samverkan inom kommunen, mellan kommuner och med andra myndigheter och organisationer.

UTVECKLA OCH SPRIDA ARBETSSÄTT

Myndigheten har fortsatt att utveckla och sprida arbetssätt genom befintliga strukturer och genom olika kanaler. Alla arbetssätt, information och material som har utvecklats och spridits är baserat på tidigare inventeringar och utifrån kommuners uttryckta behov av stöd i att ta fram material som de inte själva har resurser till.

Genom att i samverkan med flera andra myndigheter utveckla arbetssätt i form av informationsfilmer, informationsmaterial och kampanjmaterial och sprida dessa på olika plattformar som sociala medier, mataffärer och via utskick, så har kommunerna som använt sig av materialet haft större möjlighet att nå ut till våldsutsatta. För att kunna avgöra om dessa arbetssätt varit verkningsfulla krävs det att arbetssätten, implementeras och följs upp över tid. Detta är som tidigare konstaterats någonting som sällan görs i kommuner.

Jämställdhetsmyndigheten bedömer det som verkningsfullt att det finns en myndighet som har en samordnande roll och utvecklar, samlar och sprider arbetssätt och informationsmaterial till stöd, inte minst för alla kommuner som saknar detta. Detta för att bidra till att arbetet blir mer likvärdigt i hela landet.

SMÅ OCH MINDRE KOMMUNER

Jämställdhetsmyndigheten kan konstatera att det finns fortsatt behov av kontinuerligt arbete med att utveckla effektiva arbetssätt för att nå ut till personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, särskilt för små och mindre kommuner.

---

⁶⁵ Regeringens åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/12/atgardsprogram-for-att-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor-20212023/>

För att stödja kommuner i användandet av arbetssätt och metoder behövs anpassade insatser utefter kommunens behov och storlek, befolkningsmängd och förutsättningar i övrigt. Jämställdhetsmyndigheten konstaterar att det ofta saknas ekonomiska förutsättningar och personella resurser för att vissa kommuner ska ha möjlighet att utveckla och bedriva arbete med god kvalitet.

Ett fungerande samarbete och särskild samordnare, verksamhet eller med en folkhälsostrateg har visat sig vara positivt för arbetet i flera av de små och mindre kommunerna. Därför kan detta vara ett sätt att förstärka arbetet i kommuner.

Ytterligare ett problem som framkommer i möten med mindre kommuner är det faktum att få ärenden inkommer inom vissa områden gör att det blir svårt att bygga upp kunskap och erfarenhet av att hantera sådana ärenden. Därför är det viktigt att handläggare och även chefer kontinuerligt får utbildning även inom dessa områden.

Jämställdhetsmyndigheten anser att det arbete som Länsstyrelsen Västra Götaland bedriver med en uppdelning av kommuner i små, mindre, större och stora kan vara ett bra exempel på hur länsstyrelserna i olika sammanhang kan inhämta synpunkter och behov utifrån olika kommuners särskilda behov och förutsättningar. Detta kan öka förutsättningarna att stödja arbetet i samtliga kommuner, både från regional och nationell nivå. Det är också ett forum där små och mindre kommuner får tillfälle att utbyta erfarenheter och hitta samverkansområden med andra kommuner som har liknande brister, behov och förutsättningar.

Politiker och chefers ansvar

Dialogforumen med kommuner synliggjorde också stora skillnader inom gruppen små och mindre kommuner. Detta var något som till stor del berodde på om arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck var prioriterat och beslutat från högsta ledningen. De kommuner som har ett omfattande arbete inom området påtalade att området är prioriterat och att det finns beslut i kommunens högsta ledning. Detta kan jämföras med kommuner som är i behov av att utveckla arbete och rutiner, där dessa beslut och prioriteringar helt saknas.

En viktig slutsats som Jämställdhetsmyndigheten därmed vill understryka, även i denna slutredovisning, är behovet av att politiker och chefer ger medarbetare förutsättningar att arbeta med området.

Statistik och systematisk uppföljning

Krisberedskap och strukturerade analyser och uppföljning av erfarenheter och insatser som genomförts under pandemin saknas i många kommuner. Det är särskilt tydligt att det finns brister när det gäller att föra statistik och göra systematiska uppföljningar, vilket resulterar i att erfarenheterna från pandemin främst baseras på enskilda personers uppfattning. Det möjliggör inte för

kommunerna att göra någon djupare analys av resultatet och än mindre identifiera vilka brister som funnits och vilka grupper man inte lyckats nå ut till i sitt arbete.

Arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel är långsiktigt och arbetssätt behöver implementeras, följas upp kontinuerligt samt utvärderas systematiskt över tid. Detta är nödvändigt för att kunna identifiera huruvida insatser varit verkningsfulla och för att kunna vidareutveckla arbetet med att ge stöd och hjälp till personer som befinner sig i våldsutsatthet. Det material och utbildningssatsningar som både SKR och Socialstyrelsen har tagit fram och genomfört bör användas och omsättas i praktiken av fler kommuner.⁶⁶ Därför är detta ett område som Jämställdhetsmyndigheten i samverkan med länsstyrelserna, Socialstyrelsen och SKR kommer att följa upp framöver.

GRUPPER I SÄRSKILD UTSATTET

Jämställdhetsmyndigheten gör bedömningen att många personer som befinner sig i särskild utsatthet och som utsätts för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck inte nås av kommunernas insatser eller att dessa insatser brister. Detta bekräftar även av andra myndigheter, liksom av kommuner och organisationer.

Kontinuerliga utbildningsinsatser med särskilt fokus på handläggning av både vanligt förekommande och sällan förekommande ärenden. Det är nödvändigt för att upprätthålla kunskapsnivån och för att kunna bemöta behovet från samtliga målgrupper. Denna kunskap behöver omsättas i praktiken så att alla personer som utsätts för våld av närstående får det stöd och skydd de har rätt till och behov av. Ett exempel på arbetssätt som används inom en kommun är att använda fallbeskrivningar inom dessa områden som ett konkret verktyg.

Det är särskilt viktigt att utveckla arbetet med grupper där det finns få eller inga arbetssätt för att nå ut till eller ge insatser till, såsom exempelvis äldre personer, hbtqi-personer, barn- och unga utsatta för sexuella övergrepp över nätet.

Enligt Jämställdhetsmyndighetens bedömning finns det brister och behov av att stärka arbetet för fler grupper i särskild utsatthet utöver de som är inskrivna i uppdraget. Exempelvis gäller det kvinnor med missbruksproblematik, kvinnor som lever i hemlöshet, kvinnor med annat modersmål än svenska, asylsökande och barn och unga som omfattas av samhällsvårdande insatser.

---

⁶⁶ Socialstyrelsens kunskapsstöd: <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/stod-for-systematisk-uppfoljning/> och SKR:s kunskapsstöd <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/stodforattstyraochleda/planerafoljajuppochatgarda.24377.html>

Jämställdhetsmyndigheten ser därför ett särskilt behov av att genomföra liknande möten och satsningar med fler myndigheter och organisationer, för att ta del erfarenheter och synpunkter från dessa olika målgrupper och deras behov.

Våldsutsatta personer med funktionsnedsättning

Jämställdhetsmyndigheten anser att det finns särskilt stora brister när det gäller bemötande och handläggning av ärenden rörande personer med en eller flera funktionsnedsättningar som blivit utsatta för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck. Oberoende av om det gäller personer med en fysisk-, sensorisk- (hörsel, syn eller tal), neuropsykiatrisk eller en intellektuell funktionsnedsättning tycks flera brister i arbetet gentemot dessa målgrupper vara gemensamma. Detta är anmärkningsvärt med anledning av de stora skillnader i behov och förutsättningar dessa personer har och de utmaningar som de möter i sin vardag. För flera av målgrupperna innebär bristande kunskap och handläggning av ärenden en rättsosäkerhet. Exempelvis genom att inte tillhandahålla teckenspråkstolkar till personer som har behov av det eller genom att en person under en rättsprocess tvingas ha flera olika tolkar vid olika tillfällen.

Jämställdhetsmyndigheten ser mycket positivt på att det kontinuerliga arbete som gemensamt bedrivits under uppdraget nu har medfört att regeringen har gett MFD i uppdrag att inventera relevanta aktörers kunskap om våldsutsatthet bland personer med funktionsnedsättning och föreslå åtgärder. Uppdraget, som ska genomföras i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten, kan på sikt bidra till att arbetet som bedrivs i kommuner förbättras. Det kan även bidra till att fler personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld, nås av information, upptäcks och kan ges det stöd och skydd som de har rätt till och behov av.

BEHOV AV ARBETE EFTER PANDEMIN

Jämställdhetsmyndigheten gör bedömningen, liksom flera andra myndigheter och barnrätts- samt kvinnojoursorganisationer, att det är troligt att fler våldsutsatta personer kommer att vända sig till socialtjänsten för att söka stöd och skydd efter att pandemin och restriktionerna har upphört. Kommunernas socialtjänst behöver ha beredskap för detta.

Jämställdhetsmyndigheten vill avslutningsvis även påtala vikten av att följande områden beaktas i det fortsatta arbetet efter pandemin.

- Barnrättsperspektivet behöver stärkas så att insatser från kommuner utgår från barnets rättigheter och behov. Detta för att alla barn ska tillförsäkras sina rättigheter i enlighet med barnkonventionen och annan lagstiftning.
- Det finns behov av att genomföra en utvärdering och analys av myndigheters och kommuners arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i

nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt det arbete som bedrivits mot prostitution och människohandel under pandemin. Detta bör ske med syfte att säkerställa att goda erfarenheter tillvaratas, samt att brister åtgärdas så att det viktiga arbetet med stöd och skydd till alla våldsutsatta.

- Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck behöver ingå i krisberedskap på nationell nivå, regional nivå och lokal nivå. Med syfte att säkerställa att samhället är bättre rustat inför kommande kriser.

REFERENSLISTA

Barnombudsmannen (2021) Rapport ”covid-19-pandemins konsekvenser för barn”,
<https://www.barnombudsmannen.se/om-oss/regeringsuppdrag/konsekvenser-for-barn-och-unga-med-anledning-av-covid-19-pandemin/>

Bris (2022) Årsrapport 2021,
https://www.bris.se/globalassets/bris_ar_2021_220222_low.pdf

Brottsförebyggande rådet (2022) Rapport om anmälda brott 2022,
<https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2022-01-20-anmalda-brott-2021.html>

Ecpat (2021) Verksamhetsberättelse 2020 <https://ecpat.se/wp-content/uploads/2021/04/ECPAT-Verksamhetsberattelse-2020.pdf>

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), 1989.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen), 2011.

IVO (2014). Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Slutrapport från en nationell tillsyn 2012–2013.

IVO (2018). Granskning av kommuners arbete med våld i nära relationer.

IVO (2019). Barn riskerar att bli utan hjälp och stöd. En regional tillsyn av våld i nära relationer vid kommuner och 7 barnkliniker i Mellansverige.

Jämställdhetsmyndigheten (2021) Rapport ”covid-19 och våldsutsatthet”,
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/covid-19-och-valdsutsatthet-2021-8/>

Jämställdhetsmyndigheten (2021) Rapport ”Prostitution och människohandel”,
https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/35rb1moa/prostitution-och-manniskohandel-2021-23_2.pdf

Jämställdhetsmyndigheten (2021) Rapport ”Hur har covid-19-pandemin påverkat den ekonomiska jämställdheten?”,
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/hur-har-covid-19-pandemin-paverkat-den-ekonomiska-jamstalldheten/>

Länsstyrelsen i Hallands län (2020a&b) Rapport 1 &2 ”Lägesbilder och åtgärder i kommunerna för att förebygga social problematik och utsatthet med anledning av covid-19”.

Myndigheten för delaktighet (2021) Rapport ”Barn och unga mitt i en pandemi”,
<https://www.mfd.se/vart-uppdrag/publikationer/rapport/barn-och-unga-mitt-i-en-pandemi/>

Regeringen (2021) Regeringens åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/12/atgardsprogram-for-att-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor-20212023/>

Skr. 2016/17:10, Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Socialstyrelsen (2021) Effekter av covid-19 på anmälningar gällande barn till socialtjänsten. Art.nr: 2021-1-7155 <https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/fler-orosanmalningar-till-socialtjansten--okad-kunskap-en-av-forklaringarna/>

Socialstyrelsens meddelandeblad nr 2/2020 80

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4)

Socialstyrelsens kunskapsstöd för systematisk uppföljning.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/stod-for-systematisk-uppfoljning/>

Socialtjänstlag (2001:453)

Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2016) Om barn med funktionsnedsättning i Sverige och deras utsatthet för våld och kränkningar

Sveriges kommuner och regioner (2022) Våld i nära relation-stöd till dig som chef <https://skr.se/skr/arbetsgivarekolektivavtal/arbetsmiljo/valdinararelationstodfordig-somchef.35396.html>

Sveriges kommuner och regioner (2021) Kunskapsstöd ”Planera, följa upp och åtgärda i kommunövergripande styrning”

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/stodforattstyraochleda/planerafoljauppuochatgarda.24377.html>

Unizon (2021) Kvinnofridsbarometern (2021-12-10)

<https://www.unizonjourer.se/aktuellt/rapporter-statistik/kvinnofridsbarometern-2021/>

Artiklar

GP (2021-10-25) <https://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/pandemin-har-lett-till-fler-digitala-tv%C3%A5ngs%C3%A4ktenskap-1.57777493>

Bris (2021-08-18) <https://www.bris.se/om-bris/press-och-opinion/pressmeddelanden/fler-samtal-an-nagonsin-till-bris-under-sommaren/>

Unizon (2021-09-15) <https://www.unizonjourer.se/aktuellt/pressmeddelanden/ny-enkat-hogt-soktryck-pa-kvinnojourerna-under-sommaren/>,

Polismyndigheten (2021-02-23)

<https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2021/februari/sexualbrott-pa-natet-okar---information-ska-oka-medvetenheten/>

BILAGOR

Bilaga 1. Tillsammans mot våld

ÄR DET NÅGON NÄRA SOM GÖR DIG ILLA?

Att bli slagen, kontrollerad eller kränkt är aldrig ett uttryck för kärlek. Du är inte ensam. **Våga berätta. Det finns hjälp att få!**

HJÄLP LOKALT
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

kvinnofridslinjen.se
020-50 50 50 | Kvinnofridslinjen

NATIONELL STÖDLINJE

Tillsammans mot våld

GÅR DIN ILSKA UT ÖVER DIN FAMILJ?

Är du orolig för att ditt betoende riskerar att skada dina närstående? **Välj att sluta. Det finns hjälp att få!**

HJÄLP LOKALT
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

valjattaluta.se
020-555 666 | Välj att sluta
Välj att sluta är en nationell telefonlinje för personer som tror på eller nekade att utöva våld med sin partner.

NATIONELL STÖDLINJE

Tillsammans mot våld

KÄNNER DU NÅGON SOM FAR ILLA HEMMA?

Våld har många former men är alltid fof. Du kan göra skillnad genom att bryta tystnaden. **Våga fråga. Det finns hjälp att få!**

HJÄLP LOKALT
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

kvinnofridslinjen.se
020-50 50 50 | Kvinnofridslinjen

NATIONELL STÖDLINJE

Tillsammans mot våld

VÁIKKUHA GO DU SUHTTU VEHKII?

Surat go ahta du lähentuvgiin lee vára vahägähtii du oapmahačaid? **Välje heilit. Veahki lee gávdnamis!**

VAHAKI RAUKALÄČÄT
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

valjattaluta.se
020-555 666 | Välj att sluta
Välj att sluta är en nationell telefonlinje för personer som tror på eller nekade att utöva våld med sin partner.

NÄRVYVÄLÄS DOARJALINJA

Tillsammans mot våld

آيا كهسيك دهناست له مائهو خراپي بهسهر ديٽ؟

آوردولی چمنن موری مایه بایام مینبئه بهکن جوانان مایهه و دهگوتیت جوتان بیت له ورتکی نو مو ودهگتی بشکوتیت. **جوړه پر ورسره دایټ. ورمانی له ناروغه یو وورگران!**

دایټه لاسی
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

Kvinnofridslinjen
020-50 50 50 | Kvinnofridslinjen

NATIONELL STÖDLINJE

Tillsammans mot våld

ISI LI DŽIKO TUKE PAŠEDER SO MAL-TRETIRINI TUT?

To ove mardo, kontrolirano ja palen ponizimo naje tano jak lat so isakabir pes mangije. Tu na sijn karkot. **Madara vacer. Ist pomoč!**

FORME LOKALNO
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

kvinnofridslinjen.se
020-50 50 50 | Ist baki rakite e zivljenju

NACIONALNO PODROBNO LINJE

Tillsammans mot våld

هل تتعرض للإساءة من شخص مقرب منك؟

قد تتعرض للإساءة في ممارسة العنف الجسدي أو السلوك المسيء، أو توجيه تهديدات. وأيا كان شكل هذه الإساءة فهي ليست أبداً تائيداً من المحبة! انك تستحقين أفضل! **مواجهه الامر بعزيمة. حياك الخبيرين وشفقاتهم بمتكهم مساعدتك. ما عليك سوى الاتصال بهم.**

تلفون لاسی
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

kvinnofridslinjen.se
020-50 50 50 | Kvinnofridslinjen

NATIONELL STÖDLINJE

Tillsammans mot våld

DO YOU KNOW ANYONE WHO IS BADLY TREATED AT HOME?

Always our take every form, but it is always wrong. You can make a difference. If you know anyone who is being abused, try and help them out. **There are people out there who need help at home. You can find the courage to get in touch with them.**

LOCALT HELP
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

kvinnofridslinjen.se
020 50 50 50 | Kvinnofridslinjen
(700 numbers) (24h)

NATIONAL HELPLINE

Tillsammans mot våld

CARADAADU MA SAAMAYSAA QOYSKAAGA?

Myndi ku wehadi qabsa in hufnaadkaaga oo waydii hadda u gatayo dadka sida ku dhaw? **Waxaad galsamaan kartaa in aad joojdo. Waxaa jira dad Iyo ururo ku caawin kara.**

AJAKSIINNA ISDABAN
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

valjattaluta.se
020-555 666 | Välj att sluta
Välj att sluta är en nationell telefonlinje för personer som tror på eller nekade att utöva våld med sin partner.

KORKKA KAUPPISTA SUKAA

Tillsammans mot våld

טוען איינער פון אייערע נאנטע אייך אביז'ן (אונטערדריקו)?

מע קען זיך נישט צווישנענליכען, קעמערליך, צווייטן, צווייטער - זיי שפעליך אים אפ און ער זענען גאר געטראכטן און געליבט. **אבער, די אנטקע און די נענטע באצוגען קענען אים אונטערדריקן און אים צו אונטערדריקן און אים צו אונטערדריקן און אים צו אונטערדריקן.**

תמיכה מקומית
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

kvinnofridslinjen.se
020-50 50 50 | תמיכה מקומית

תמיכה לאומית

Tillsammans mot våld

TUNNETKO JONKUN, JOTA SATUTETAAN KOTONA?

Väkivalta on momentillista, mutta se on aina väärin. **Väl auttaa rikonalla hiijouden. Uskatta kysyä. Apua on tarjolla!**

PAIKALLISET APU
Ersätt den här texten med era kontaktuppgifter

kvinnofridslinjen.se
020 50 50 50 | Tunnetaan

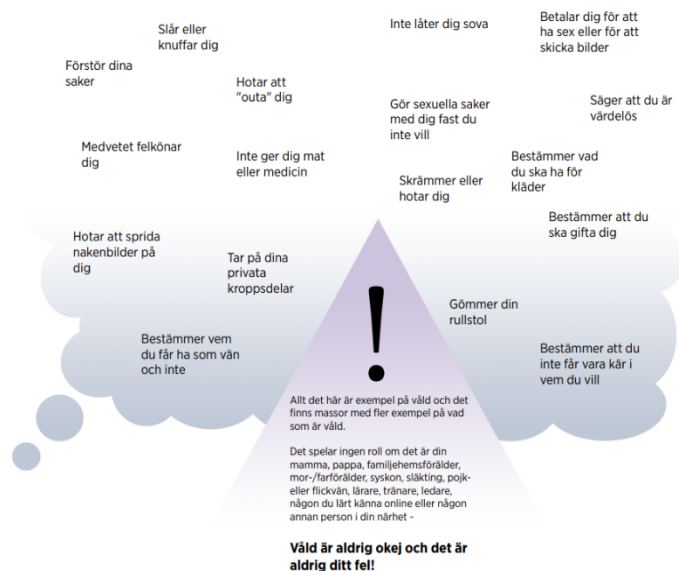
NATIONALLINEN VAKIVALTA

Tillsammans mot våld

Bilaga 2. Material till barn

TILLSAMMANS MOT VÅLD

Information till barn som kommuner kan använda i sitt arbete mot våld och övergrepp

BERÄTTA FÖR NÅGON

1

Prata med någon vuxen

Det kan vara en lärare, kurator, en kompis mamma, ett halvsyskonpappa, en tränare eller släkting. Du kan också prata direkt med socialtjänsten eller polisen.

Att prata med en kompis kan också vara bra men det räcker ofta inte. En vuxen kan ta ett bättre ansvar för att du ska få hjälp.

Om du vill kan du ringa och prata eller chatta med en vuxen på någon av organisationerna som finns på kommande sidor. Där finns det flera organisationer där det jobbar vuxna som är vana vid att prata med barn som har utsatts för olika typer av våld.

På www.jagvillveta.se kan du läsa mer om vad som kan vara brottsligt och vart du kan vända dig.

På [kollpasoc](http://kollpasoc.se) kan du läsa mer om vad socialtjänsten gör och hur de kan hjälpa dig och din familj. www.kollpasoc.se

OBS! Kom ihåg att även om det inte är brottsligt så är det inte okej

BARN OCH UNGDOMAR

Bris

www.bris.se/for-barn-och-unga/just-nu

Här kan du som är upp till 18 år ringa, maila eller chatta med personer som är vana vid att hjälpa barn och ungdomar som har det jobbigt. Alla som jobbar här har utbildning och du behöver inte berätta vem du är. Samtalet syns inte på telefonräkningen och de kan inte se var du ringjer ifrån.

Numret till Bris är 116-111 och både telefonlinjen och chatten är öppet dygnet runt.

Unga relationer

www.ungarelationer.se/chat

Unga relationer driver en stödchat för unga personer (tjejer och killar) som blir utsatt i sin relationer. Både just nu och som tidigare har blivit.

Chatten är öppen alla dagar mellan 20.00-22.00

Killfrågor

www.killar.se

Killfrågor är en stödchat för pojkar och de som definierar sig som pojkar och som blivit utsatta för kränkningar och våld.

Chatten har öppet måndag, tisdag, onsdag, torsdag och söndag mellan 19.00-21.00

OBS! Kom ihåg att äppelrötternas ibland kan ändras. För att vara säker gå in på länken till hemsidan.

Makrosbarn

www.makrosbarn.org/aktiviteter-stod

Makrosbarn är en organisation som har en stödchat för unga mellan 13-19 år och som har en förälder som har alkoholproblem, drogproblem, när psykiskt dåligt eller utsätter barnet för psykiskt eller fysiskt våld.

Chatten är öppen söndag-torsdag kl. 20-22.

IVO:s barn- och ungdomslinje

www.ivo.se/privatpersoner/for-dig-som-ar-barn-eller-ungdom/bovar-start/barn-och-ungdomslinjen

IVO har en stödlinje för barn och ungdomar under 21 år som vill fråga om sina rättigheter eller berätta om det inte fungerar som det ska med socialtjänsten eller hälsa- och sjukvården. Linjen är anonym och det finns möjlighet att få en tolk. Linjen är även bil för placerade barn i familjehem, SIS och HVB.

Linjen är öppen vardagar mellan 09.00-17.00. Telefon: 020-320 05 06

Tjej- och ungdomsjourer

www.untorjourer.se/hitta-stod

www.rokat@jourer.se

Hos Linzon och Røks kan barn och unga söka på vad det finns för jourer dit man kan vända sig för att få hjälp och stöd via telefon, chatt eller mejl.

HBTQI

Ungsjouren.se

www.ungsjouren.se/om-ungsjouren

Ungsjouren.se samlar kontaktpunkter till alla hbtq-, trans och ungdomsjouren.

RFSL

www.rfsf.se/verksamhet/stod/rfsf-stodmottagning

RFSL erbjuder stöd till hbtq-personer som utsatts för trakasserier, hot eller våld. De har även en lista på samtliga mottagnings- och enheter som är hbtq-certificerade.

Jourtelefon: 020-34 13 16, telefonföd torsdag kl 9-12

E-post: stodi@rfsf.se

OBS! Kom ihåg att öppettiderna ibland kan ändras. För att vara säker gå in på länken till hemsidan.

HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Kärleken är fri

www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/karleken-ar-fri

Kärleken är fri är en stödchatt från rädda barnen, som riktar sig till dig som är barn eller ungdom och som vill prata om hedersrelaterat våld och förtryck, begränsningar, slösheter, kärlek, tvångsäktenskap, och könsstympning. De har tyfnadsöfve och du kan vara anonym.

Chatten är öppen måndag till torsdag kl 19.00-21.00, samt dagtid tisdag till torsdag kl 12.00-14.00. Du kan också maila dygnet runt på stödchatt@rb.se och boka tid för chatsamtal.

GAPF (Götm aldrig Peia och Fadme)

www.gapf.se/kontakta-stodjouren

GAPF vänder sig till alla som är utsatta för eller berörda av hedersrelaterat våld och förtryck. Det kan du vända dig för att prata om hedersrelaterat våld och förtryck, könsstympning, tvångsäktenskap, begränsningar och kärlek.

Ring till stödjouren: 070-000 93 28, den är öppen dygnet runt, alla dagar i veckan, året runt. Chatten är öppen måndagar och onsdagar 19.00-21.00

TRIS (Tjejers rätt i samhället)

www.tris.se/jourverksamhet

TRIS arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck. De har en nationell telefonjour dit du kan ringa. Du kan även chatta. Du kan vara helt anonym och de svarar har tyfnadsplikt. TRIS kan även nås på Snapchat, Instagram och Facebook.

TRIS-jouren: 010-255 9191

Jourens öppettider är: Måndag-fredag 10.00-16.00.

TRIS-chatten är öppen måndagar och torsdagar mellan 15.00-23.00.

PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

TRIS (Tjejers rätt i samhället)

www.tris.se/jourverksamhet

TRIS arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck, och har särskild kompetens i att möta ungdomar som har en intellektuell funktionsnedsättning som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. De har en nationell telefonjour dit du kan ringa. Du kan även chatta. Du kan vara helt anonym och de svarar har tyfnadsplikt.

TRIS-jouren: 010-255 9191

Jourens öppettider är: Måndag-fredag 10.00-16.00.

TRIS-chatten är öppen måndagar och torsdagar mellan 15.00-23.00.

BOUJT

www.boujt.se/chatten

Boujt är en den enda barn- och ungdomsjouren som riktar sig till döva och hörselskadade barn och ungdomar i åldrarna 7-21 i Sverige. De har en stödchatt som är öppen tisdagar och torsdagar klockan 18:30-20:30.

OBS! Kom ihåg att öppettiderna ibland kan ändras. För att vara säker gå in på länken till hemsidan.

Kvinnofridslinjen

www.kvinnofridslinjen.se/sv/om

Kvinnofridslinjen är en nationell stödlinje som riktar sig till personer som utsätts för våld och hot. Det är möjligt att få stöd på teckenspråk.

Telefon: 020-50 50 50

Telefonlinjen är öppen dygnet runt.

Personer som har en hörselskada eller har nedsatt hörsel kan ringa till Kvinnofridslinjen via tjänsten Texttelefon. OBS! Samtalet till Texttelefon syns på telefonrörningen.

Läs mer på www.texttelefon.se

SEXUELLA ÖVERGREPP OCH EXPLOATERING

ECPAT

www.dittcpat.se

Ecpat har en stödlinje för barn och unga upp till 18 år som har utsatts för sexuella övergrepp, blivit hotad eller kränkta online eller offline. Till exempel om en vuxen har gjort någonting sexuellt med dig eller din kompis, att du har blivit hotad på nätet eller att en bild har spridits mot din vilja.

Ecpat har också en stödchatt som är öppen: tisdag, onsdag, torsdag kl 17:00-22:00 samt måndag och fredag kl 15:00-17:00

Stödlinjen är öppen måndag och fredag kl 15:00-17:00 och tisdag, onsdag, torsdag kl 17:00-22:00

Numret till Ecpat är 020-112 100.

Novahuset

www.novahuset.com/stod

Novahuset är en ideell förening mot sexuellt våld som erbjuder stödmatser till alla som har utsatts för någon form av sexuella övergrepp. De riktar sig även till anhöriga.

Chatten är öppen: Tisdagar, torsdagar och söndagar kl 19.00-21.00. De har även en mejljouren.

OBS! Kom ihåg att öppettiderna ibland kan ändras. För att vara säker gå in på länken till hemsidan.

Polisen

www.polisen.se/utsatt-for-brott/skydda-dig-mot-brott/delbart

Polisens har lanserat materialet "Är det delbart?", om brott som begås på nätet. Läs mer om materialet på Polisens hemsida

Där finns färdiga bilder som du kan använda om någon skickar oönskade nakenbilder till dig, eller vill att du ska skicka nakenbilder på dig själv.

Föreningen Storaxyster

www.storaxyster.org/stod-och-hjalp-efter-sexuella-overgrepp/

Föreningen Storaxyster är Sveriges största stödorganisation för den som utsatts för sexuella övergrepp. De vänder sig till alla oavsett könsidentitet, från 13 år och uppåt och som utsatts för våldtäkt eller andra sexuella övergrepp. De erbjuder stöd genom bland annat mejl- och chattjour, stödperson online, juridisk rådgivning och samtalsmottagning

Chatten är öppen: Måndag- Torsdag och Söndag 20.00-22.00

STÖD PÅ FLERA SPRÅK

Somaya kvinno- och tjejjour

www.somaya.se/var-stodlinje

Somaya är en flerspråkig kvinno- och tjejjour. De pratar arabiska, persiska, kurdiska, turkiska, hindi, urdu, spanska, franska.

Telefonnummer: 030-81 82 83

Vardagar: 09:00-16:00

De har även en chatt som är öppen onsdag och torsdag 18:00-20:00

Det går även att mejla kvinnojouren@somaya.se

Brottsofferjouren

www.brottsofferjouren.se/brottsofferstod/stod-pa-egat-sprak-support-in-your-own-language

Brottsofferjouren har en nationell stödlinje för personer som blivit utsatta för brott men möjlighet att få stöd på sitt modersmål.

Telefonnummer: 116 006

Öppettider måndag-fredag 9:00-19:00

OBS! Kom ihåg att öppettiderna ibland kan ändras. För att vara säker gå in på länken till hemsidan.

Terrafem

www.terrafem.org/vi-stodjer-dig/020-52-10-10

Terrafem är en rikstäckande jourtelefon som finns till för stöd och råd på 72 språk. Även juristjour på flera språk finns tillgänglig

Telefonnummer: 020-52 10 10

Jouren är öppen vardagar 09:00-18:00

Kvinnofridslinjen

www.kvinnofridslinjen.se/sv/yrkesverksam/stodtelefon

Den nationella stödtelefonen har tillgång till tolk på de flesta språk som talas i Sverige.

Nummer: 020-50 50 50

Öppet dygnet runt

Youmo

www.youmo.se/vald-och-onattvisor/sexuella-trakasserier

Youmo har en flerspråkig ungdomsmottagning dit unga mellan 13-20 år kan vända sig för att få stöd vid frågor om våld.

Bilaga 3.

Exempel på arbetssätt och information från organisationer och myndigheter som Jämställdhetsmyndigheten spridit och utvecklat.

Våld mot vuxna

Jämställdhetsmyndigheten m.fl. kampanj Tillsammans mot våld:

<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/covid-19/informationsmaterial-for-spridning-2/tillsammans-mot-vald>

Huskurage är en metod för att förebygga, förhindra och stoppa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Den riktar sig till grannar och uppmanar till att regera vid oro för att någon far illa hemma: <https://huskurage.se/>

Nationellt centrum för kvinnofrid har tagit fram material och affischer med information om kvinnofridslinjen. Informationen finns också på flera språk: <https://kvinnofridslinjen.se/sv/yrkesverksam/bestall-material/>

Våld mot barn och unga

Barnafrid har tagit fram en affisch ”Värt att veta- Svenska stödlinjer” som går att ladda ner och använda gratis. Hitta den här: <https://liu.se/forskning/barnafrid/vart-att-veta-informationsmaterial>

Barnombudsmannen har tagit fram stöd till dig under 18 år som har det jobbigt. Bland annat finns det en ordlista för barn med svåra ord som du kan höra i kontakten med socialtjänsten: <https://minarattigheter.se/>

Bris har en livechatt som är öppen 24/7 <https://www.bris.se/for-barn-och-unga/just-nu/>.

Organisationen MÄN driver en samtalsmottagning för personer mellan 15–25 år som identifierar sig som killar och har blivit utsatta för våld eller utsatt någon annan för våld:

<https://killar.se/mer/mottagningen>

Sexuell exploatering på nätet

Jämställdhetsmyndighetens kampanj ”poolare eller groomare” mot sexuell exploatering av barn på nätet <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/om-grooming-sexuell-exploatering-av-barn> och stöd till vuxna för att prata med barn om grooming.

Jämställdhetsmyndighetens webbutbildning om prostitution och människohandel: <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/webbutbildningar-prostitution-och-manniskohandel>

Socialstyrelsen har tagit fram affischer och trycksaker från koll på soc som finns att beställa kostnadsfritt här: <https://soc-pub.store.elanders.com/produkter/informationsmaterial-for-koll-sa-soc.html?fbclid=IwAR2NoGN5RJ0zy37josZVRoujCxGF1X82RZrL3snIXPj30ruQZ9dtiI6fB1Q> <https://www.svartsjukaarinteromantiskt.se/sv/>

Ecpat har startat en stödsida och en stödlinje för föräldrar om hur man kan stötta sitt barn i frågor om säkerhet och sexuella övergrepp- på och utanför nätet. <https://ecpat.se/foraldrhajalpen/>

Polisen har lanserat nya material om brott som begås på nätet (digitalt). Läs mer om materialet ”är det delbart?”: <https://polisen.se/utsatt-for-brott/olika-typer-av-brott/delbart/>

Våld mot personer med funktionsnedsättning

Myndigheten för delaktighets informationsfilm som tagits fram i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten om våld mot personer med funktionsnedsättning: <https://www.mfd.se/resultat-och-uppfoljning/kunskapsunderlag/vald/>

Samordningsförbundens material om att öka upptäckten av psykiskt, fysiskt och sexuellt våld: <http://www.nnsfinsam.se/stoppavaldetredovisning>

Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk (NKJT) bedriver Sveriges första teckenspråkiga skyddade boende sedan 1 december 2021. Placeringsfrågan från de instanser som beslutar om den här typen av insats skickar till skyddathus@nationellkvinnojour.se : <https://www.nkjt.se/teckensprakig-skyddat-boende/>

Forum Skill är en resursorganisation som med mänskliga rättigheter som utgångspunkt, driver flera olika projekt och verksamheter. De har tagit fram materialet ”något har hänt” som riktar sig till personer med en funktionsnedsättning som utsatts för sexuellt våld. Hitta den här: <https://www.forumskill.se/material/nagot-har-hant>

Hedersrelaterat våld och förtryck

Utrikesdepartementets informationsfilm som tagits fram i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten om personer som förts utomlands till följd av hedersrelaterat våld och förtryck: <https://vimeo.com/693478038/e3e0e654ce>

Metodstödet ”våga förstå” är ett kommunikationsverktyg framtaget av *Tris tillsammans med Länsstyrelsen Östergötland* som utformats för barn med intellektuell funktionsnedsättning som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Hitta det här: <https://www.tris.se/publikation/2019/5/17/kommunikationsverktyget-vaga-forsta>

Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck har lanserat filmen *alla barn har rätt till ett tryggt sommarlov!*:

<https://www.hedersfortryck.se/publikationer/alla-barn-och-unga-har-ratt-till-ett-tryggt-sommarlov/>

Bris har tagit fram stödmaterialet ”Det är alltid mig det är fel på” för att visa på hur man kan arbeta för att hjälpa barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck:

<https://www.bris.se/om-bris/publikationer/bocker--broschyror/>

Jämställdhetsmyndigheten har lyft fram barn och ungas berättelser som framkommit under #metoo om utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck:

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/sexuella-trakasserier/berattelser-fran-metoo-uppropen/>

Våld mot äldre

Nationellt centrum för kvinnofrid har tagit fram ett utbildningspaket om våld mot äldre kvinnor: <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/webbstod-for-varden/kunskap-och-utbildning/utbildningspaket/vald-mot-aldre-kvinnor/>

Socialstyrelsen har tagit fram ett uppdaterat utbildningsmaterial för socialtjänsten om våld i nära relationer där det finns ett kapitel om våld mot äldre

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-11-7607.pdf> alt.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/kompetensstod/>

Våld mot hbtqi-personer

Nationellt centrum för kvinnofrid har släppt en forskningsstudie om våld mot hbtqi-personer <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/om-kunskapsbanken/kunskapsbankens-reportagearkiv/?tarContentId=974036>

RFSL har en stödmottagning för hbtqi-personer som utsätts för våld. De har även en lista på samtliga hbtqi-certifierade verksamheter:

<https://www.rfslutbildning.se/s/hbtqi-certifiering/hbtqi-certifierade-verksamheter>

Nya arbetssätt från kommuner, regioner och länsstyrelser

SKR driver projektet SU-kvinnofrid där kommuner får stöd att systematiskt följa upp socialtjänstens insatser till våldsutsatta på individnivå. Läs mer här:

[Systematisk uppföljning, våldsutsatta | SKR](#)

Mölnadal stads arbete med SU-kvinnofrid: [Systematisk uppföljning av stöd till våldsutsatta i Mölnadals stad | SKR](#)

Katrineholm arbetar med uppföljning i relationsvårdsteamet i: [PM Uppföljning av Relationsvårdsteamet i Katrineholm \(kunskapsguiden.se\)](#)

Härnösand kommun har tagit fram filmen ”Tillsammans mot våld i nära relationer” i samverkan med Länsstyrelsen Västernorrland.

<https://harnosand.se/kommun--styrning/nyheter-fran-kommun--styrning/nyheter-fran-kommun--styrning/2021-11-25-tillsammans-mot-vald-i-nara-relationer.html>

Söderhamn kommun har erfarenheter av ett framgångsrikt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck som framgår av materialet våga stå kvar som finns här: https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/vaga_sta_kvar_201217.pdf

Kramfors kommun har i samverkan med en rektor i kommunen utvecklat plattformen Comvius! som har till syfte att minimera dokumentationskraven och samtidigt underlättar för skolan att fånga upp exempelvis hedersrelaterat våld och förtryck och våld i nära relationer. Detta ger bättre förutsättningar för att få fram statistik och försöka skapa förebyggande åtgärder. Kommunstyrelsen i Kramfors kommun kan privata marknaden sälja licenser till plattformen. Offentlig sektor kan använda produkten för ökad frihet och minskade kostnader för motsvarande utveckling.

Läs mer här: <https://kramfors.se/barn--utbildning/gymnasium/adalsskolan/digitalt-arbetsatt.html>

Skellefteå kommun tillsammans med Samordningsförbundet Skellefteå-Norsjö bedriver pilotprojektet “stoppa våldet”. På kommunens enhet för stöd och service har man utbildat utbildare om våld, våldets konsekvenser och hur man ställer frågor om våld. Detta för att kunna fånga upp våldsutsatthet hos brukare med funktionsnedsättning: <https://skelleftea.se/invanare/startside/omsorg-och-stod/vald-och-hot/utsatt-for-vald-i-nara-relation?query=v%C3%A5ld%20funktionsneds%C3%A4tning>

Järfälla kommun använder sig av en enkel modell som ger medarbetare grundläggande kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck och som ger stöd i att ta fram rutiner. Lär mer om Järfälla-modellen här: <https://www.jarfalla.se/omsorgochstod/barnungaochfamilj/valdinararelationer/hedersrelateratvaldochfortryck/jarfallamodellensajobbarvimothersrelateratvaldochfortryck.4.6ef1593017cdf8d194b5eb99.html>

Umeå kommun i samverkan med Brottsoffermyndigheten, Funktionsrätt Västerbotten, Kvinnojouren Umeå, Länsstyrelsen Västerbotten och region Västerbotten bedriver Riva hinder. Det är en samverkan mot våld mot personer med funktionsnedsättning. De har anordnat en konferens sex år i rad där de genom utbildningsserier bidragit till kunskaphöjning, spridning av goda exempel,

plattform för nätverkande och dialog samt uppmärksammat viktiga problem och utmaningar. [inbjudan-riva-hinder-2021.pdf \(brottsoffermyndigheten.se\)](#)

Gullspångs kommun

Gullspångs kommun arbetar med fallbeskrivning för ärenden som sällan inkommer till kommunen. De håller även på att starta upp en stöd-mejl dit exempelvis våldsutsatta kan vända sig utan att behöva ringa. <https://xn--gullspng-f0a.se/Gullspangs-kommun/Stod--omsorg/Stod-och-radgivning/Vald-och-hot>

Västra götalsregionen har kommunikations- och dataresurscenter Dart, där man arbetar för att stödja kommunikationen för personer med funktionsnedsättning. Det ligger i Göteborg men tar emot patienter från hela Sverige. Läs mer här: <https://www.vgregion.se/ov/dart/dart/om-dart/>

Kompott Värmland– är ett samarbete mellan Länsstyrelsen och flera värmländska kommuner som ska göra det enklare att hitta boende på annan ort åt kvinnor som vill ta sig ur en våldsamt relation.:

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/samhalle/social-hallbarhet/mans-vald-mot-kvinnor/kompott-varmland.html>

Bilaga 4. Frågor till kommunerna

Dessa frågor skickades ut till samtliga kommuner som bjöds in till dialogforumen:

- Vad har varit er kommuns styrka och svaghet under covid-19 pandemin kopplat till metoder och arbetssätt mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel?
- Har ni provat några nya arbetssätt eller informationsinsatser under pandemin i arbete mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel?
- Kring vilka grupper finns det särskilt behov att utveckla arbetet och vilket stöd önskar ni från nationellt/regionalt håll i det arbetet?
- Hur kan samverkan stärkas; mellan kommuner, mellan myndigheter och kommuner och mellan organisationer och kommuner? Har ni några bra exempel?
- Har ni statistik eller systematisk uppföljning som ni följer årligen?
- Har ni använt materialet, Tillsammans mot våld?

Box 73, 424 22 Angered
Besöksadress: Angereds torg 9
Tel: 031-392 90 00
www.jamstalldhetsmyndigheten.se

